

Jämställdhetsbokslut för 2021–2022

I Linköpings kommun

Diarienummer: KS 2023-298
Datum: 2023-05-02
Handläggare: Emelie Klinga och Åsa Åbom
Organisation: Linköpings kommun

Innehåll

Sammanfattning	4
Jämställdhetsutmaningar	5
1. Inledning	7
1.1 Syfte	8
1.2 Underlag	8
1.3 Avgränsningar	8
1.4 Jämställdhetsutmaningarnas utformning och funktion	8
2. Jämställdhetsarbete i Linköpings kommun	9
2.1 Jämställdhetsintegrering	9
2.2 Styrdokument för jämställdhetsarbete	10
2.3 Jämställdhetsfrämjande insatser	11
3. Nuläge	13
3.1 En jämn fördelning av makt och inflytande	13
3.2 Ekonomisk jämställdhet	18
3.3 Jämställd utbildning	27
3.4 Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet	36
3.5 Jämställd hälsa	39
3.6 Mäns våld mot kvinnor ska upphöra	49
4. Ytterligare verktyg i jämställdhetsarbetet framåt	56
5. Uppföljning	57
Källor	57

Sammanfattning

Människor i Sverige har inte jämställda villkor. Ojämställdheten drabbar både män, kvinnor och personer med annat kön, men ofta på olika sätt. För att alla oavsett kön ska ges likvärdiga förutsättningar att utvecklas och vara delaktiga i samhället krävs insatser både nationellt och lokalt. Jämställdhetsbokslutet syftar till att tydliggöra och successivt utveckla kunskap inom kommunen om vilka jämställdhetsutmaningar som kommunen behöver förhålla sig till i sin verksamhet samt inom vilka områden kommunen kan bidra till en mer jämställd utveckling.

Jämställdhetsbokslutet tas fram vartannat år och utgör en del i planeringsunderlaget för kommunens kvalitets-, planerings- och uppföljningsarbete. I bokslutet redogörs för kommunens jämställdhetsarbete, vilka resultat arbetet har lett till och vilka jämställdhetsutmaningar kommunen står inför. Utöver jämställdhetsutmaningarna så har exempelvis följande utvecklingsområden identifierats kopplat till kommunens verksamhet:

- Något fler män förvärvsarbetar om man ser till hela befolkningen. Sysselsättningsgapet mellan inrikes och utrikes födda kvinnor är dock stort. Dubbelt så många män som kvinnor lämnar etableringsuppdraget och går direkt vidare till anställning eller studier. Att ha ett jämställdhetsperspektiv inom socialtjänstens verksamhet med ekonomiskt bistånd handlar bland annat om att uppmärksamma hur kvinnors och mäns förutsättningar att nå egen försörjning ser ut. Kvinnor och män som ansöker om ekonomiskt bistånd ska bli bemötta och bedömda på lika villkor och det stöd och de insatser som socialtjänsten erbjuder ska utformas utifrån kvinnors och mäns behov.
- I Linköpings kommun har flickor i årskurs 6 högre betyg i samtliga ämnen förutom matematik, franska och idrott. Flickor har fortsatt även högre meritpoäng än pojkar, högre behörighetsgrad jämfört med pojkarna och sett till nationella proven har flickor i årskurs 6 och 9 en högre andel som klarat minst E i alla ämnen jämfört med pojkar, undantaget engelska för årskurs 6. På gymnasiet avviker Linköpings kommun från det nationella mönstret 2022 – andelen gymnasieelever med examen inom 3 år på kommunala skolor är detta år högre för män än för kvinnor 2022. Verksamheten kommer under våren att göra en grundlig analys av utfallet för att undersöka om detta är en avvikelse eller en trend.
- Många människor med alkoholproblem undviker att söka vård, och kvinnor söker vård i mindre utsträckning än män. En statlig utredning har dock konstaterat att inga uppenbara skillnader i tillgång till vård utifrån kön kan ses i gruppen som helhet. Däremot identifierades vissa grupper med större behov och sämre tillgång till vård: kvinnor utsatta för sexuella och/eller fysiska övergrepp, gravida kvinnor med missbruk, familjer med missbruksproblem, psykiskt sjuka kvinnor med komplexa vårdbehov samt unga med en antisocial problematik. Data från Social- och omsorgsförvaltningens verksamhetssystem ger en liknande bild avseende antalet stödsökande fördelat på kön. Under åren 2021 och 2022 var 26,7 procent av de stödsökande kvinnor (21 år och uppåt).
- Mäns våld mot kvinnor är en stor samhällsutmaning och ett folkhälsoproblem som skapar stort lidande. Insatser för att ge stöd när våldet har ägt rum finns delvis på

plats, men för att förebygga att det sker krävs ett målinriktat strategiskt arbete som involverar samverkan både internt i kommunen och med externa parter.

- Sammanfattningsvis behöver Linköpings kommuns jämställdhetsarbete i högre grad systematiseras och prioriteras för att kommunen ska kunna vara en stark drivande aktör i jämställdhetsarbetet såväl inom organisationen, i sina verksamheter som i samhället i stort. Framförallt behöver det proaktiva jämställdhetsarbetet fokuseras.
- För att vässa analyserna och få insatserna att blir mer träffsäkra krävs en kunskapsökning bland kommunens medarbetare där förmågan att identifiera ojämställdhet i verksamheterna, att förstå och analysera den liksom att utforma och genomföra relevanta och träffsäkra åtgärder stärks.

Jämställdhetsutmaningar

Genom framtagandet av jämställdhetsbokslutet har jämställdhetsutmaningar identifierats vilka ska fungera vägledande i kommunens kvalitets- planerings- och uppföljningsarbete. Kommunledningsförvaltningen har inte definierat någon jämställdhetsutmaning, utan fokuserar på att utveckla insatser för att öka kännedomen om kommunens jämställdhetsutmaningar och utveckla tillämpningen av jämställdhetsanalys i kommunens samtliga förvaltningar som en del av det löpande uppdraget inom samordningen av kommunens jämställdhetsintegreringsarbete.

Jämställdhetsutmaning	Ansvarig förvaltning
<p>Flickor i grundskolans årskurs 8 och årskurs 2 på gymnasiet skattar sin upplevda hälsa som bra eller mindre bra i lägre utsträckning än pojkar. De upplever även oro/ångest, har oftare ont i huvudet och känner stress i högre utsträckning än pojkar. Att elever har en god psykisk och fysisk hälsa ger bättre förutsättningar för dem att nå högre skolresultat.</p> <p>Utmaning: Att fortsätta och utveckla det förebyggande arbetet för att förhindra att flickor mår sämre.</p>	Utbildningsförvaltningen
<p>Antalet kvinnor är lägre än antalet män, som avslutas från kommunala arbetsmarknadsinsatser till arbete med eller utan subvention. Antalet kvinnor är däremot högre än antalet män när det kommer till avslut till studiemedelsberättigade studier.</p> <p>Utmaning: Öka antalet kvinnor som går från arbetsmarknadsinsatser ut i arbete med eller utan subvention.</p>	Integrations- och arbetsmarknadsförvaltningen

<p>Rätten till ekonomiskt bistånd beräknas utifrån hushållets sammantagna inkomster och utgifter. Detta innebär att ekonomiskt bistånd traditionellt redovisats utifrån antal hushåll och inte på individnivå. Detta har i sin tur lett till att det delvis saknas könsuppdelad statistik rörande ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsinsatser.</p> <p>Utmaning: Utveckla arbetet med statistik i syfte att kunna sammanställa och redovisa könsuppdelad data på ett ändamålsenligt vis.</p>	<p>Integrations- och arbetsmarknadsförvaltningen</p>
<p>En nationell trend under det senaste åren har varit att det totala ekonomiska biståndet sjunker, samtidigt som det långvariga ekonomiska biståndet ökar. Individer med långvarigt ekonomiskt biståndsbehov löper statistiskt sett större risk att inte gå vidare till egen försörjning. Linköping har i jämförelse med andra kommuner en hög andel vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd. Statistiskt är kvinnor något överrepresenterade inom långvarigt ekonomiskt bistånd.</p> <p>Utmaning: Sänka det långvariga ekonomiska biståndet i Linköpings kommun.</p>	<p>Integrations- och arbetsmarknadsförvaltningen</p>
<p>Barn och ungdomar rör på sig allt mindre och sitter stilla mer. Flickor är generellt sett mindre fysiskt aktiva jämfört med pojkar i motsvarande ålder. Exempelvis når enbart en av tio flickor i gymnasieåldern upp till Folkhälsomyndighetens rekommendationer om fysisk aktivitet. Motsvarande statistik för pojkar visar att två av tio pojkar når upp till rekommendationerna. Det är låga siffror för båda könen men det finns en strukturell skillnad. Skillnaden ökar ytterligare med andra markörer såsom socioekonomi och etnicitet.</p> <p>Utmaning: Främja fysisk aktivitet för fler unga i rörelse, med särskilt fokus på flickor i socioekonomisk utsatthet.</p>	<p>Kultur- och fritidsförvaltningen</p>
<p>Olika nationella studier visar att vårdnadshavare samtycker i mindre utsträckning till insatser som riktas till pojkar än till flickor.</p> <p>Utmaning: Undersöka i vilken utsträckning vårdnadshavare i Linköpings kommun i mindre</p>	<p>Social- och omsorgsförvaltningen</p>

utsträckning samtycker till insatser som riktas till pojkar än till flickor.	
<p>Män står för majoriteten av allt våld. Våld utövat av män är ett samhälls- och folkhälsoproblem som drabbar kvinnor, män och barn. Nationella studier visar att det finns risk för att vissa grupper, bl.a. äldre kvinnor och kvinnor i missbruk, inte uppmärksammas och därmed inte får tillgång till vård och stöd.</p> <p>Utmaning: Öka upptäckten av våldsutsatthet och våldsutövande.</p> <p>Utmaning: Höja kunskapen om våldsutövande och öka kompetensen att motivera till insats.</p>	Social- och omsorgsförvaltningen
Utmaning: Utredda bakomliggande faktorer till högre sjukfrånvaro hos kvinnor anställda på VSS och ta fram förslag på åtgärder för att minska sjukfrånvaron för kvinnor anställda på VSS.	Verksamhetsstöd och service
Utmaning: Utveckla metoder för jämställdhetsanalys i kommunens stadsplaneringsprocesser.	Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen

1. Inledning

Jämställdhet är en fråga om demokrati och rättvisa. Linköpings kommun arbetar med jämställdhet som en del i arbetet för social hållbarhet. Forskning visar att politisk, ekonomisk och social jämlikhet mellan kvinnor och män bidrar till alla dimensioner av hållbar utveckling. Jämställdhet handlar om en rättvis fördelning av makt, inflytande och resurser och att såväl kvinnors som mäns potential tillvaratas och främjas inom samhällets alla delar. Målet för Sveriges jämställdhetspolitik är att kvinnor och män ska ha samma makt, både att forma sina egna liv och att forma samhället. Till det målet bidrar Linköpings kommun genom sitt jämställdhetsfrämjande arbete på lokal nivå. Linköpings kommun har i många år jobbat jämställdhetsfrämjande som arbetsgivare, de senaste åren har kommunens arbete med jämställdhet utifrån ett medborgarperspektiv intensifierats.

Jämställdhetsbokslutet 2021-2022 utgör en bilaga till kommunens hållbarhetsrapport för 2022, men fungerar också som ett självständigt underlag i kommunens jämställdhetsarbete samt en överblick över detsamma. Bokslutet redovisar både lägesbild och utvecklingsområden som direkt berör kommunens verksamhet och som kommunen därmed har rådighet över, liksom lägesbild och utvecklingsområden som kommunen inte har rådighet över, men behöver förhålla sig till.

Tillsammans med Riktlinjer för jämställdhet, tillämpningsanvisningar för jämställdhetsanalys och en e-utbildning om kommunens jämställdhetsintegreringsarbete skapar jämställdhetsbokslutet en gemensam plattform av stödmaterial för riktning, kompetensutveckling och arbetsmetoder för att utveckla jämställdhetsarbetet i kommunen.

1.1 Syfte

Jämställdhetsbokslutets syfte är att belysa eventuella snedfördelningar i deltagande och resursutnyttjande mellan könen inom olika delar av kommunens verksamheter, liksom övriga jämställdhetsutmaningar i kommunen som påverkar kommunens verksamheter. Vidare är syftet att jämställdhetsbokslutet ska utgöra ett kunskapsunderlag i det löpande jämställdhetsarbetet, inklusive som stöd och utgångspunkt i arbetet med jämställdhetsanalys.

1.2 Underlag

Underlag till bokslutets nationella lägesbilder är forskningssammanställningar och nationella rapporter. Till bokslutets lokala lägesbilder och exempel har verksamhetsstatistik, lokal statistik från andra organisationer och rapporter och analyser från kommunens verksamheter använts.

1.3 Avgränsningar

Kommunens arbetsgivararbete redovisas varje år separat genom ett personalbokslut eller uppföljning på annat sätt och en rapport tas fram gällande kommunens arbetsgivararbete med aktiva åtgärder mot diskriminering. Rapporterna utvecklar lägesbilden för kommunens arbetsgivarpolitiska arbete kopplat till bland annat jämställdhet. Jämställdhetsbokslutet fångar delar av kommunens lägesbild utifrån ett arbetsgivarperspektiv, och då med fokus på jämställdhet, men hänvisar till de separata rapporterna för detaljer.

Där data utgår ifrån juridiskt kön redovisas statistik för kvinnor och män, flickor och pojkar. Där insamlad data också har med ett tredje svarsalternativ för kön så kan detta också redovisas.

1.4 Jämställdhetsutmaningarnas utformning och funktion

De identifierade jämställdhetsutmaningarna i jämställdhetsbokslutet pekar på områden för fortsatt arbete för respektive förvaltning. Jämställdhetsbokslutet är tänkt att fylla flera funktioner:

- Kunskapsunderlag för kommunens verksamheter att använda som utgångspunkt vid avgörande om en jämställdhetsanalys ska genomföras eller som underlag i beslutsunderlag.
- Kunskapsunderlag för politiken att använda för att identifiera behov.
- Underlag för utvecklings- och kvalitetsarbete kopplat till ordinarie styr- och ledningssystem.

Utformandet av jämställdhetsutmaningar sker utifrån varje förvaltnings specifika förutsättningar. Utifrån storlek på förvaltning, hur arbetet är organiserat liksom graden av självständighet i verksamheterna så kan utformningen av jämställdhetsutmaningarna behöva se olika ut. I det kommande jämställdhetsintegreringsarbetet är planen att tydliggöra processen med jämställdhetsutmaningarna utifrån en modell där varje jämställdhetsutmaning följs utifrån genomförda steg i utvecklingsarbetet. Stegen i modellen är följande:

- 1: Utmaningen är observerad genom omvärldsbevakning och verksamheten skulle behöva undersöka hur detta ser ut lokalt.
- 2: Utmaningen är identifierad lokalt genom exempelvis verksamhetsstatistik eller annan kunskap. Mer analys krävs.
- 3: Analys är genomförd på lokal nivå och verksamheten behöver definiera åtgärder.
- 4: Åtgärder är beslutade.
- 5: Åtgärder är genomförda och ska följas upp.
- 6: Åtgärder har följts upp och utvärderats.

2. Jämställdhetsarbete i Linköpings kommun

2.1 Jämställdhetsintegrering

Linköpings kommuns valda strategi för det övergripande jämställdhetsarbetet är jämställdhetsintegrering. Jämställdhetsintegrering innebär att ett jämställdhetsperspektiv, där det är relevant, ska finnas med i alla beslut, på alla nivåer och i alla steg av processen, av de aktörer som deltar i beslutsfattandet. I en jämställdhetsintegrerad politiskt styrd verksamhet är jämställdhetsperspektivet integrerat och synligt i styrningen från politiken och ledningen. Att kvalitetssäkra beslut och verksamheter ur ett jämställdhetsperspektiv ökar möjligheterna att leva upp till de mänskliga rättigheterna, nå kommunens mål och uppnå goda resultat gentemot kommunens invånare. Nämnderna ska omsätta och förverkliga jämställdhetsambitionerna i sina ordinarie verksamheter på alla nivåer på ett systematiskt sätt.

Trots att Linköpings kommun arbetat med jämställdhetsintegrering som strategi i flertalet år finns utmaningar i att få genomslag för strategin och dess grundläggande metoder i praktiken. Liknande utmaningar finns i andra jämförbara kommuner. Erfarenheter i kommunen från genomförda workshops och genom löpande jämställdhetsarbete är att medarbetare efterfrågar kunskap om jämställdhet och känner sig osäkra på hur en jämställdhetsanalys ska genomföras. För att öka förmågan att identifiera ojämställdhet i verksamheterna, att förstå och analysera den liksom att utforma och genomföra relevanta och träffsäkra åtgärder behöver kunskapen om identifierade jämställdhetsutmaningar liksom uppföljningen av dem nå fler medarbetare i kommunen.

För att skapa bättre förutsättningar att integrera jämställdhetsperspektiv och jämställdhetsanalyser i ordinarie mål- och verksamhetsstyrning liksom i beslutsunderlag har

processen där bedömning om en jämställdhetsanalys ska göras liksom ansvaret för den konkretiserats. Det görs i Riktlinjer för jämställdhet, tillämpningsanvisningar för jämställdhetsanalys liksom i information på Chefsportalen, som är chefsidorna på kommunens intranät.

På Chefsportalen tydliggörs att chefers uppdrag i jämställdhetsarbetet är att:

- Kommunicera syftet med jämställdhetsarbetet.
- Besluta när jämställdhetsanalys ska genomföras.
- Säkerställa att det finns resurser samt tillräcklig kompetens för att utföra jämställdhetsanalyser.
- Vägleda eller hänvisa till vidare stöd i arbetet med jämställdhetsanalys.
- Följa upp hur beslut och verksamhet verkar för jämställdhet.

2.2 Styrdokument för jämställdhetsarbete

Nedan presenteras de styrdokument gällande jämställdhetsarbete som styr implementeringen av kommunens jämställdhetsintegrering.

2.2.1 CEMR-deklarationen

År 2010 undertecknade Linköpings kommun den europeiska deklarationen om jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå, CEMR-deklarationen. Det var med CEMR-deklarationen som utgångspunkt som arbetet med utvecklingen av jämställdhetsarbetet i Linköpings kommun (Dnr KS 2017-1077) initierades.

2.2.2 Riktlinjer för jämställdhet i Linköpings kommun

Under 2020 antogs det politiska styrdokumentet Riktlinjer för jämställdhet i Linköpings kommun (Dnr KS 2018-111). Syftet med riktlinjerna var att tydliggöra en riktning i jämställdhetsarbetet där kvalitativa satsningar på att utveckla kommunens jämställdhetsfrämjande arbete i stort presenterades. Ett syfte var också att lägga grunden för ett mer systematiserat arbetssätt för jämställdhetsanalys. I riktlinjerna pekas de nationella jämställdhetspolitiska målen ut som mål för kommunens jämställdhetsarbete.

Det övergripande målet för den nationella jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Det övergripande målet har också sex delmål:

1. En jämn fördelning av makt och inflytande
2. Ekonomisk jämställdhet
3. Jämställd utbildning
4. Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet
5. Jämställd hälsa
6. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

2.2.3 Tillämpningsanvisningar för jämställdhetsanalys

Tillämpningsanvisningar för jämställdhetsanalys (Dnr KS 2018-111) är framtagna för att konkretisera hur utveckling, samordning och uppföljning av kommunens jämställdhetsarbete, ur såväl ett verksamhetsperspektiv som ett arbetsgivarperspektiv ska utformas. Syftet med anvisningarna var att de skulle fungera som ett konkret stöd i arbetet med att implementera arbetssätt för jämställdhetsanalys. Tillämpningsanvisningarna blev giltiga 1 oktober 2021 och gäller för samtliga av kommunens förvaltningar.

2.3 Jämställdhetsfrämjande insatser

Flera övergripande insatser har genomförts de senaste åren för att främja kommunens arbete med jämställdhetsintegrering.

2.3.1 E-utbildning: Jämställdhet - vad är det och hur uppnår vi det?

2021 lanserades kommunens digitala jämställdhetsutbildning. Utbildningen producerades av e-Lärandecentrum och Hållbarhetsenheten, Kommunledningsförvaltningen (KLF). Fram till 31 mars 2023 hade 155 personer påbörjat eller genomfört utbildningen.

2.3.2 Arbetssätt med jämställdhetsanalyser

På Hållbarhetsenheten anställdes under hösten 2021 en resurs i jämställdhetsarbetet på 100 procent. Resursen arbetade främst med implementeringen av arbetssättet för jämställdhetsanalys och att stötta förvaltningarna i jämställdhetsarbetet generellt och med jämställdhetsanalysarbetet specifikt.

Kommundirektörens tillämpningsanvisningar för jämställdhetsanalys erbjuder en övergripande metodik för jämställdhetsanalys. I anvisningarna redogörs också för kriterier för genomförande och olika nivåer av jämställdhetsanalys. I tillämpningsanvisningarna pekas även tre områden ut där jämställdhetsanalyser är särskilt prioriterade i Linköpings kommun:

- Planering och uppföljning
- Verksamhet
- Beslutsunderlag/tjänsteskrivelser.

Som en del av arbetet med jämställdhetsanalyser har också Hållbarhetsenheten deltagit på Nämndsekreterarnätverket och informerat om nämndsekreterarnas roll i arbetet med jämställdhetsanalys och deras uppdrag att vara bärare av kunskap kring jämställdhetsanalysarbetet. För att nå chefer som också är en prioriterad målgrupp i implementeringen av arbetssättet har en sida om jämställdhetsanalys skapats på Chefsportalen där chefernas ansvar i arbetet med jämställdhetsanalys framgår.

2.3.3 Analysdagar

Under 2021 genomfördes två analysdagar med fokus jämställdhet på fyra timmar vardera. Till analysdagarna bjöds tjänstepersoner från samtliga förvaltningar in. Vid det första tillfället deltog sex tjänstepersoner och vid det andra tillfället deltog fyra tjänstepersoner från tre förvaltningar. Det planerades för fler analysdagar under 2022, men på grund av för få

anmälda genomfördes inte dessa. Analysdagarna genomfördes av Hållbarhetsenheten med stöd av Analys och utredning, Kommunledningsförvaltningen.

2.3.4 Jämställdhetsdialoger på förvaltningarna

Som en del av arbetet med tillämpningsanvisningar för jämställdhetsanalys erbjöds kommunens förvaltningar under 2021 och 2022 förvaltningsdialoger med fokus på jämställdhet. Dialogerna genomfördes av medarbetare vid Hållbarhetsenheten och syftade till att ta ett förvaltningsspecifikt grepp kring jämställdhetsanalyser med fokus på arbetssätt för jämställdhetsanalys utifrån förvaltningens uppdrag och verksamheter. Dialoger genomfördes på Utbildningsförvaltningen (2021) och Social- och omsorgsförvaltningen (2022). På Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen genomfördes en mindre dialog med utvecklingsledare från förvaltningens stab (2021). Det har också genomförts kunskapshöjande dialoger på kommunledningsförvaltningen med exempelvis HR-funktionen och Säkerhetsenheten (2022).

2.3.5 Jämställdhet i upphandling

Linköpings kommun har genom att ställa sig bakom den europeiska deklARATIONEN om jämställdhet på lokal och regional nivå, den så kallade CEMR-deklARATIONEN, gjort ett åtagande om att ge likvärdig service till olika grupper av kvinnor och män, och att fördela resurser rättvist mellan könen. CEMR-deklARATIONEN omfattar bland annat bestämmelser om offentlig upphandling.

När kommuner eller regioner lägger ut delar av sin verksamhet på andra utförare aktualiserar artikel 12 i CEMR-deklARATIONEN: Kommunen eller regionen ska se till att den leverantör som tilldelas kontraktet tar samma ansvar för att säkerställa eller främja jämställdhet som kommunen/regionen skulle haft om den själv hade tillhandahållit tjänsten.

Kommunen förbinder sig också att utnyttja sina befogenheter enligt EU:s upphandlingslagstiftning för att ställa krav på sociala hänsyn som villkor för fullgörandet av kontraktet.

Genom CEMR-deklARATIONEN förbinder sig undertecknaren att se till att de medarbetare eller konsulter som har ansvar för upphandling och kontrakt avseende externa tjänster har nödvändiga kunskaper för att beakta jämställdhetsdimensionen i sitt arbete.

2021 tog SKR (Sveriges Kommuner och Regioner) i samarbete med Upphandlingsmyndigheten fram en handledning för jämställdhetskrav i upphandlingsprocesser. Handledningen beskriver hur systematiskt jämställdhetsarbete kopplat till dels enskilda upphandlingar och dels den övergripande upphandlingsprocessen kan organiseras och har fungerat som underlag i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Under 2021 och 2022 har frågan om utvecklandet av krav kopplat till jämställdhet i upphandlingsprocesser inom ramarna för det samverkansforum om hållbarhetskrav i upphandling som finns mellan Hållbarhetsenheten på Kommunledningsförvaltningen och enheten för upphandling och inköp på Verksamhetsstöd och service. Omvärldsbevakning har också visat på exempel där genomförd kompetensutveckling inom området jämställdhet kravställts i enskilda upphandlingar. Utgångspunkten för kommunens arbete med att utveckla jämställdhet som perspektiv inom upphandlingsprocesser har dock varit att

identifiera behov kopplat till jämställdhet som kan angripas på fler eller mer omfattande upphandlingar. Detta har hittills inte identifierats inom ramarna för detta samverkansforum, men frågan hanteras fortsatt med målet att hitta ändamålsenliga tillämpningar.

2.3.6 Kommunikationsinsatser

När det gäller utvecklandet av jämställdhetsperspektivet i kommunens kommunikation är det bland annat tydliggjort sedan 2016 i Riktlinjer för kommunikation att jämställdhetsperspektivet ska vara integrerat i all kommunikation. Detta konkretiseras bland annat genom rutiner och arbetssätt i ordinarie kommunikationsprocesser där fördelningen mellan könen i både text och bild samt hur bilderna har tagit sig uttryck diskuteras.

3. Nuläge

Det övergripande nationella målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Nulägesbilden presenteras nedan utifrån de sex nationella delmålen.

3.1 En jämn fördelning av makt och inflytande

Makten i samhället är inte jämnt fördelad mellan kvinnor och män. Det första jämställdhetspolitiska delmålet är att uppnå en jämn fördelning av makt och inflytande i samhället samt att kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet inom samhällets alla sektorer. Att öka representationen av kvinnor inom beslutsfattande är också ett uttalat mål inom Agenda 2030.

Målet tar sikte på formella politiska rättigheter – möjligheten att delta i demokratiska processer både som väljare och som förtroendevald, men också fördelningen av den makt som ligger utanför det formella demokratiska systemet, till exempel inom det civila samhället, företag och medier. Det handlar också om lika möjligheter för kvinnor och män att delta i och påverka de processer som formar våra föreställningar, tankar och idéer inom medier, kulturen, forskningen, folkbildningen och utbildningsväsendet.

En jämställd representation inom samhällets olika sektorer är inte någon garanti för att den reella makten fördelas jämnt mellan könen, men det är en avgörande förutsättning för att även kvalitativa aspekter av maktutövning ska kunna förändras i jämställd riktning. Målet om en jämn fördelning av makt och inflytande berör Linköpings kommun genom det ansvar som åligger kommunen att stärka demokratin och de mänskliga rättigheterna, det ryms bland annat inom skolans demokratiuppdrag att förbereda eleverna att vara delaktiga samhällsmedborgare.

Detta delmål omfattar också makten att forma sitt eget liv. Till exempel att få välja om en vill gifta sig och i så fall med vem en vill gifta sig.

3.1.1 Nationell lägesbild

- Enligt Jämställdhetsmyndigheten finns det en ökad ideologisk skillnad mellan unga män och kvinnor. Unga män anser i högre grad än kvinnor att samhället är jämställt och att kvinnor överdriver ojämställdheten.
- Politiken är en av de mest jämställda sektorerna i Sverige. Sett till andelen kvinnor och män i stort kan sektorn räknas som formellt jämställd (numerär jämställdhet), men det råder inte reell jämställdhet i politiskt arbete enligt Jämställdhetsmyndigheten. Det förekommer fortfarande könssegregering inom politiken. Vertikal könssegregering innebär att män oftare har de högsta och mest prestigefyllda positionerna och att andelen kvinnor i regel avtar ju högre upp i hierarkin man går. Horisontell könssegregering innebär att kvinnor och män återfinns inom olika områden.
- Enligt Jämställdhetsmyndigheten (2021) utsätts både journalister och politiker för hot och hat. Kvinnor är särskilt drabbade av grova angrepp med sexuell inriktning. Det gör att kvinnor inom journalistiken väljer bort vissa ämnen och att unga kvinnor hoppar av politiken. Förtroendevalda unga kvinnor lämnar politiken i förtid i större utsträckning än unga män.
- Bland riksdagsledamöterna är framför allt grupperna äldre, yngre, utrikes födda, personer med enbart gymnasial och förgymnasial utbildning, samt kvinnor underrepresenterade.
- Efter de allmänna valen 2022 var fördelningen av ordförande i riksdagens utskott 33 procent kvinnor och 67 procent män.
- Kvinnor med flyktingbakgrund röstar i allmänna val i högre utsträckning än män med flyktingbakgrund. Endast bland flyktingar från Syrien röstar fler män än kvinnor, trots det är kvinnor med flyktingbakgrund underrepresenterade politiskt.
- Inom de svenska börsföretagens ledningar är den manliga dominansen fortfarande stor. Utvecklingen av den representativa jämställdheten inom näringslivets toppskikt har stagnerat. Andelen kvinnor som var styrelseordförande 2021 var 9 procent och andelen män 91 procent. Bland börsföretagens verkställande direktörer var 13 procent kvinnor och 87 procent män.
- Kvinnor är i minoritet på högre positioner på universiteten. År 2021 var tre av tio professorer kvinnor. Enligt Vetenskapsrådet (2021) kommer det dröja 25 år innan det råder kvantitativ jämställdhet bland professorer.
- Enligt Kompetenscentrum för hedersrelaterat våld och förtryck är utrikes födda flickor och unga kvinnor en särskilt sårbar grupp med förhöjd risk för tvångsäktenskap. Tvångs- och barnäktenskap innebär ofta att förlora kontrollen över sitt eget liv. Homo- och bisexuella personer samt transpersoner som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck löper högre risk för att giftas bort mot sin vilja, eftersom det ses som ett sätt att kontrollera och förhindra att de lever ut sin sexualitet eller könsidentitet.

3.1.2 Lokal lägesbild

I de allmänna valen 2018 röstade något fler kvinnor än män i Linköpings kommun. Källa: Linköpings kommun

Röstande i allmänna val 2018, andel (%)	
Kvinnor	88
Män	86

Möjligheten till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter mäts i SCBs (Statistiska centralbyrån) medborgarundersökning. Andel som har svarat "Helt och hållet" eller "Till stor del" på frågan "Tycker du att invånarna i din kommun har möjlighet till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter" var 2021 18,8 procent bland kvinnor och 16 procent bland män. Motsvarande siffror för 2022 var 31,4 procent för kvinnor och 20,8 procent bland män. De som har svarat "Ingen åsikt" har exkluderats. Källa: SCBs medborgarundersökning

Invånarnas möjlighet till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter är bra, andel (%)		
	2021	2022
Kvinnor	18,8	31,4
Män	16,0	20,8

Elevernas uppfattningar om möjligheten att påverka i skolan mäts genom Skolinspektionens elevenkät för årskurs 8. Där svarade 28 procent av kvinnorna och 39 procent av männen i Linköping att de kunde vara med och påverka väldigt mycket eller ganska mycket. För data på kommunnivå avser uppgifterna enbart elever i kommunala skolor i den aktuella kommunen. Källa: Skolinspektionens elevenkät

Elever i årskurs 8: Hur mycket tycker du att ni elever får vara med och påverka hur ni ska arbeta på lektionerna? Andel som svarat "Väldigt mycket" eller "Ganska mycket", andel (%) (2022)	
Kvinnor	28

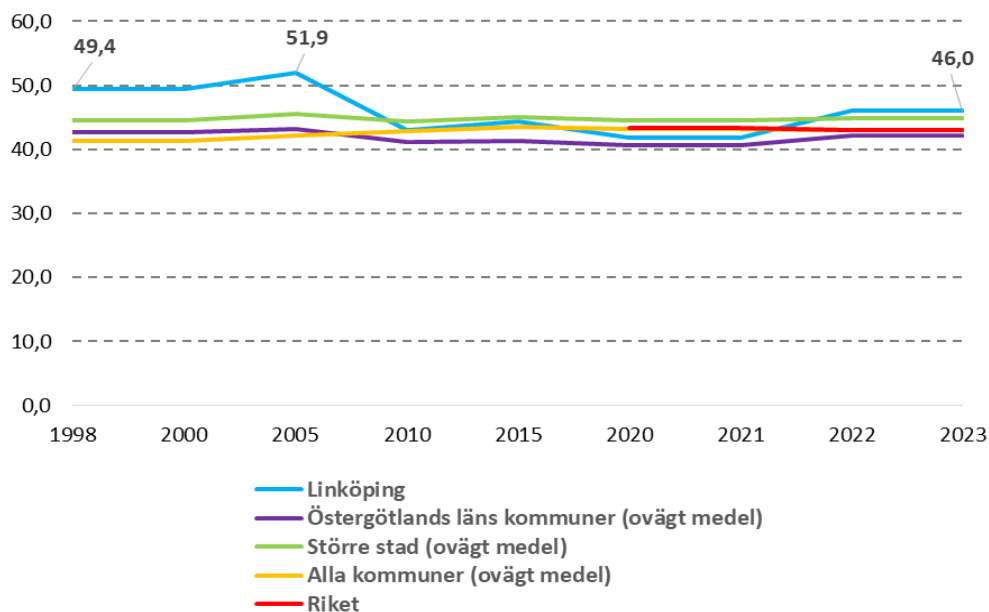
Män	39
-----	----

Åren 2021-2022 skickades 731 Linköpingsförslag in till kommunen. Könsfördelningen bland förslagsställarna var jämn men med en mindre övervikt av män. Källa: Linköpings kommun

	Man	Kvinna	Vill ej uppge	Summa
Inskickade Linköpingsförslag	378	336	17	731

År 2023 är andelen kvinnor som är ledamöter i kommunfullmäktige 46 procent. Snittet för Sveriges kommuner ligger på 43,1 procent. Skillnader i representativitet kan ses mellan de olika politiska partierna som är företrädare i kommunfullmäktige och nämnder, där samtliga partier representeras av mellan 44 - 52 procent kvinnor med undantag för Linköpingslistan och Sverigedemokraterna där fördelningen är mer ojämn till mäns fördel.

Andel kvinnliga ledamöter i kommunfullmäktige

Andel kvinnor och män per parti i kommunens nämnder och kommunfullmäktige per 2023-03-31, antal och andel (%)

Parti	Kvinnor antal	Män antal	Kvinnor andel
Centerpartiet	9	11	45
Kristdemokraterna	4	5	44
Liberalerna	4	4	50
Linköpingslistan	10	18	28
Moderaterna	24	29	45
Miljöpartiet	6	6	50
Socialdemokraterna	32	29	52
Sverigedemokraterna	5	16	24
Vänsterpartiet	5	6	45

I Linköpings kommun finns 11 nämnder, i fem av dessa är det en ordförande som är kvinna och i sex nämnder är ordföranden en man.

Under 2021 inrapporterades det fem ärenden om hot mot förtroendevalda, vilka samtliga var riktade mot män. Under 2022 inrapporterades tre ärenden om hot och våld mot förtroendevalda, vilka samtliga var riktade mot kvinnor.

3.1.3 Bedömning

Kopplat till detta delmål finns flera utmaningar som är tydliga på ett nationellt plan, vilket gör att det finns skäl att undersöka hur det ser ut lokalt. Inga tydliga ihållande mönster utifrån kön i den statistik som tagits fram inom ramarna för det här jämställdhetsboks slutet kan dock ses på lokal nivå.

Andelen kvinnor i kommunfullmäktige har tidigare legat på 40-45 procent, vilket kan betraktas som en ihållande tendens. Andelen kvinnor har dock ökat sedan 2021 och ligger nu på 46 procent, vilket kan ses som formellt jämställt utifrån intervallet 40/60. Till skillnad från riksdagsutskottens ordförande där män dominerar på ordförandeposten är posterna som nämndsordförande jämnt fördelade i Linköpings kommun.

På nationell nivå är förtroendevalda som är kvinnor utsatta för en annan typ av hat och hot än förtroendevalda som är män, exempelvis syns det nationellt att politiskt aktiva kvinnor

utsätts för grova angrepp med sexuell inriktning i högre utsträckning än män. Samma tendens syns inte i den inrapporterade statistiken gällande hot och våld mot förtroendevalda i kommunen. Mer ingående uppföljningar kan behöva göras kring hot och våld mot förtroendevalda då det kan förekomma en underrapportering av denna typ av våldsutsatthet.

Det har på nationell nivå identifierats att flickor och unga kvinnor löper högre risk än unga män att ingå barn- eller tvångsäktenskap. Många som tvingats in i ett äktenskap saknar rätten att skilja sig. På lokal nivå saknas statistik kring barn- och tvångsäktenskap.

Förekomsten av och risken för barn- och tvångsäktenskap hade exempelvis kunnat undersökas i enkäten "Om mig" som samordnas av Region Östergötland. Kommunen kan inom ramen för sitt uppdrag och rådighet bidra till att både förebygga, upptäcka och skydda barn och vuxna mot barn- och tvångsäktenskap. Betydelsen av tidigt förebyggande insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck är stor; liksom möjligheten för socialtjänsten att ansöka om utreseförbud när ett barn riskerar att föras ut ur landet för att giftas bort. Barn- och tvångsäktenskap är former av hedersrelaterat våld och förtryck och är därför också en del av det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet, mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

3.1.4 Jämställdhetsutmaningar kopplade till delmålet en jämn fördelning av makt och inflytande

Inga jämställdhetsutmaningar kopplade till detta delmål är i nuläget prioriterade för Linköpings kommun.

3.2 Ekonomisk jämställdhet

Delmålet om ekonomisk jämställdhet handlar om att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. Kvinnor och män ska kunna försörja sig själva och eventuella barn och ses som individuellt ansvariga för sin försörjning. För att nå ekonomisk jämställdhet lyfter Jämställdhetsmyndigheten särskilt fram vikten av att motverka den könssegregerade arbetsmarknaden och att höja status och löner inom kvinnodominerade yrken.

Kvinnor har fortfarande i genomsnitt lägre sysselsättningsgrad, kortare arbetstid, högre frånvaro samt lägre lön, pension och kapitalinkomster än män. Detta trots att kvinnor har högre utbildning än män. För kvinnor innebär brister i den ekonomiska jämställdheten bland annat en lägre grad av självständighet och färre valmöjligheter. En viktig del i att skapa en mer jämställd arbetsmarknad är att öka kvinnors arbetskraftsdeltagande och minska deras deltidsarbete. Ur vissa aspekter ökar den ekonomiska jämställdheten; kvinnors arbetstid och sysselsättning har ökat över tid, löneskillnaderna mellan kvinnor och män har minskat och arbetsmarknaden har blivit något mindre könssegregerad. Även om löne- och arbetsinkomstgapet har minskat över tid, har dock det genomsnittliga gapet i disponibel inkomst varit relativt oförändrat sedan 1995. Dessutom är möjligheten att mäta kvinnors och mäns möjligheter att utvecklas i yrkeslivet svårt utifrån att missgynnande normer och diskriminering sällan kan fångas upp i statistiken.

3.2.1 Nationell lägesbild

- År 2021 drevs runt 26 procent av Sveriges företag av kvinnor (Svenskt Näringsliv 2022).
- Deltidsarbete, undersysselsättning och tillfälliga anställningar förekommer i högre grad i kvinnodominerade yrken.
- Kvinnors lägre arbetsinkomst samt sysselsättningsgrad innefattar främst utrikes födda kvinnor, och i synnerhet utrikes födda kvinnor som kommit till Sverige som flyktingar eller som anhöriga till flyktingar.
- Den könssegregerade arbetsmarknaden gör att kvinnor och män i stor utsträckning arbetar i olika yrken med olika löneläge. De allra flesta arbetar i ett yrke som domineras av det egna könet.
- I yrkesgrupper där kvinnor inte är i majoritet har kvinnor i genomsnitt lägre lön än män.
- År 2021 ökade löneskillnaden mellan kvinnor och män med 0,2 procentenheter jämfört med 2020. Löneskillnaden år 2021 var 9,9 procent till männens fördel.
- Coronapandemin hade en negativ påverkan på den ekonomiska jämställdheten. Kvinnor förlorade inkomst i större utsträckning än män. De största inkomstsänkningarna syns bland kvinnor med de lägsta inkomsterna.
- Skillnaderna mellan män och kvinnor gällande disponibel inkomst uppgår till cirka 20 procent (2020). Skillnader i arbetsinkomster är fortfarande den viktigaste förklaringsfaktorn till skillnader i disponibel inkomst.
- Skillnader i kapitalinkomster mellan män och kvinnor ökar och är mer ojämnt fördelade än arbetsinkomster. År 2018 var mäns andel av kapitalinkomsterna 71 procent. Skillnaden i kapitalinkomster beror främst på att män äger aktier och fastigheter i större utsträckning än kvinnor.
- Enligt Kommissionen för jämställda livsinkomsters slutbetänkande från år 2022 skiljer det i rena pengar 6 miljarder kronor i livsinkomst mellan män och kvinnor, till mäns fördel.
- Utrikes födda kvinnor har ett lågt arbetskraftsdeltagande och en lägre sysselsättningsgrad än både inrikes födda kvinnor och utrikes födda män, särskilt kvinnor födda utanför Europa. De drabbas i högre grad av arbetslöshet när de träder in på arbetsmarknaden.
- Utrikes födda kvinnor är generellt underrepresenterade i arbetsmarknadspolitiska program och insatser.
- Fyra av fem anställda i kommuner och regioner är kvinnor (2022).

3.2.2 Lokal lägesbild

På lokal nivå finns ett antal indikatorer som gemensamt kan skapa en bild av den ekonomiska jämställdheten i Linköpings kommun.

Detta resultat bygger på frågan "Har det under de senaste 12 månaderna hänt att du haft svårigheter att klara de löpande utgifterna för mat, hyra, räkningar m.m.?" (Ja jämfört med Nej) från enkäten Hälsa på lika villkor, år 2022.

Ekonomiska svårigheter, andel (%)	
Kvinna	Man
8%	5%

Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd under året dividerat med antalet vuxna biståndsmottagare under året. Långvarigt bistånd avser personer som har fått ekonomiskt bistånd beviljat i den aktuella kommunen i minst 10-12 månader under året. Källa: Socialstyrelsens register över ekonomiskt bistånd.

Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%)		
	2020	2021
Kvinnor	59,7	62,6
Män	55,6	59,1

Etableringsprogrammet är ett stöd i form av aktiviteter och utbildning för vissa nyanlända invandrare. Målet är att du så snabbt som möjligt ska lära dig svenska, hitta ett jobb och klara din egen försörjning. Källa: SCB.

Lämnat etableringsuppdraget och börjat arbeta eller studera (status efter 90 dagar), andel %	
	2021
Kvinnor	16
Män	33

Antal deltagare som avslutats från kommunala arbetsmarknadsinsatser som börjat arbeta eller studera. Börjat arbeta avser osubventionerade och subventionerade anställningar på

den reguljära arbetsmarknaden. Börjat studera avser studiemedelsberättigade studier.¹

Källa: Linköpings kommun

Resultat vid avslut i kommunens arbetsmarknadsverksamhet, deltagare som börjat arbeta eller studera, antal		
	2021	2022
Arbete med subvention		
Kvinnor	19	25
Män	25	37
Arbete utan subvention		
Kvinnor	39	25
Män	37	44
Studiemedelsberättigade studier		
Kvinnor	52	31
Män	17	15

I Linköpings kommun är kvinnors mediannettoinkomst 80 procent av mäns mediannettoinkomst år 2022. Andelen är något lägre jämfört med större stad och riket där siffran är 81 procent. Lönegapet mellan könen har haft en konstant, men långsam, minskning sedan mätningarna började.

3.2.2.1 Kommunen som arbetsgivare

År 2022 hade kommunen 13 092 anställda varav 9 868 kvinnor och 3 224 män. 84,7 procent av kvinnorna och 89,1 procent av männen hade en heltidsanställning.

3.2.2.1.1 Chefer i Linköpings kommun

Antal chefer efter chefskategori. Källa: Linköpings kommun

Chefskategori	2021 män	2021 kvinnor	2021 totalt	2022 män	2022 kvinnor	2022 totalt
A Chef för förvaltning/nämndansvarig chef	4	3	7	5	5	10
B Enhets-områdeschef och/eller områdesansvarig	14	30	44	19	31	50
C Verksamhetschef/rektorer eller motsvarande	58	212	270	57	221	278
Totalt antal chefer	76	245	321	81	257	338

¹ Arbetsmarknadsnämndens verksamhetsberättelse 2022

För att en organisation ska vara helt jämställd i avseendet, möjlighet till chefsbefattning oavsett kön, ska balansvärdet vara 1,0 vid mätning av könsstrukturen bland chefer. Kvinnor är något underrepresenterade i chefspositioner, 2022 års värde är 0,98 vilket är en bra notering i jämförelse med andra organisationer. Siffran har varit oförändrad sedan 2020.

Karriärmöjlighet till chefsbefattning (balanstal)² samt andel kvinnor på högre chefsbefattningar³ (%) 2021-2022. Källa: Linköping kommun

	2021	2022
Kvinnor	0,98	0,98
Män	1,08	1,06
Kvinnor på högre chefsbefattningar	62,5	59,3

Andelen kvinnor på högre chefsbefattningar har minskat mellan åren 2021 och 2022. Vad detta beror på är värt att analysera vidare.

Genomsnittligt antal medarbetare per 1:a linjens chef eller 1:a linjens ledare 2022 per förvaltning. Källa: Linköpings kommun

Förvaltning	Per första linjens chef 2021	Per första linjens ledare (C+L) 2021	Per första linjens chef 2022	Per första linjens ledare (C+L) 2022
Kommunledningsförvaltningen	8,6	8,6	10,4	10,4
Utbildningsförvaltningen	59,3	29,6	58,2	29,4
Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen	12,6	12,6	14,9	14,9
Leanlink	38,4	26,1	37,8	25,6
Kultur- och fritidsförvaltningen	20,0	20,0	20,1	20,1
Social- och omsorgsförvaltningen	17,3	17,3	18,5	18,5
Verksamhetsstöd och service	23,1	13,4	24,1	15,3
Integration- och arbetsmarknadsförvaltningen	IU	IU	20,4	18,1

Högst antal anställda per chef har chefer och ledare inom Utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen samt Leanlink. Linköpings kommun har inte sammanställt någon könsuppdelad statistik kring antalet underställda per chef i kommunens organisation, men utifrån att Utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningens och Leanlinks medarbetare består av en absolut majoritet kvinnor är detta en omständighet som påverkar kvinnors arbetsmiljö i betydligt större utsträckning än mäns.

3.2.2.1.2 Lön

Av kommunens anställda har män i snitt 476 kronor mer i medellön än kvinnor. Kvinnors lön har i snitt ökat mer än mäns mellan år 2021 och 2022. Stora löneskillnader förekommer

² Andelen chefer som är kvinnor/män i förhållande till andel månadsanställda som är kvinnor/män. Värde under 1,0 anger underrepresentation.

³ Chefskategori A och B

mellan olika yrken inom kommunen vilket påverkar statistiken. Löneskillnader följs upp utförligare i kommunens årliga lönekartläggning.

Median- och medellön 2022. Källa: Linköpings kommun

Personal	Medianlön 2022	Förändring från föregående år		Medellön 2022	Förändring från föregående år	
Kvinnor	31900	800	2,58 %	32973	803	2,50 %
Män	31700	400	1,28 %	33449	367	1,11 %
Samtliga	31861	761	2,45 %	33052	686	2,12 %

3.2.2.1.3 Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron bland kommunens anställda har ökat lika mycket för kvinnor som för män mellan åren 2021 och 2022. Kvinnor har högre sjukfrånvaro än män.

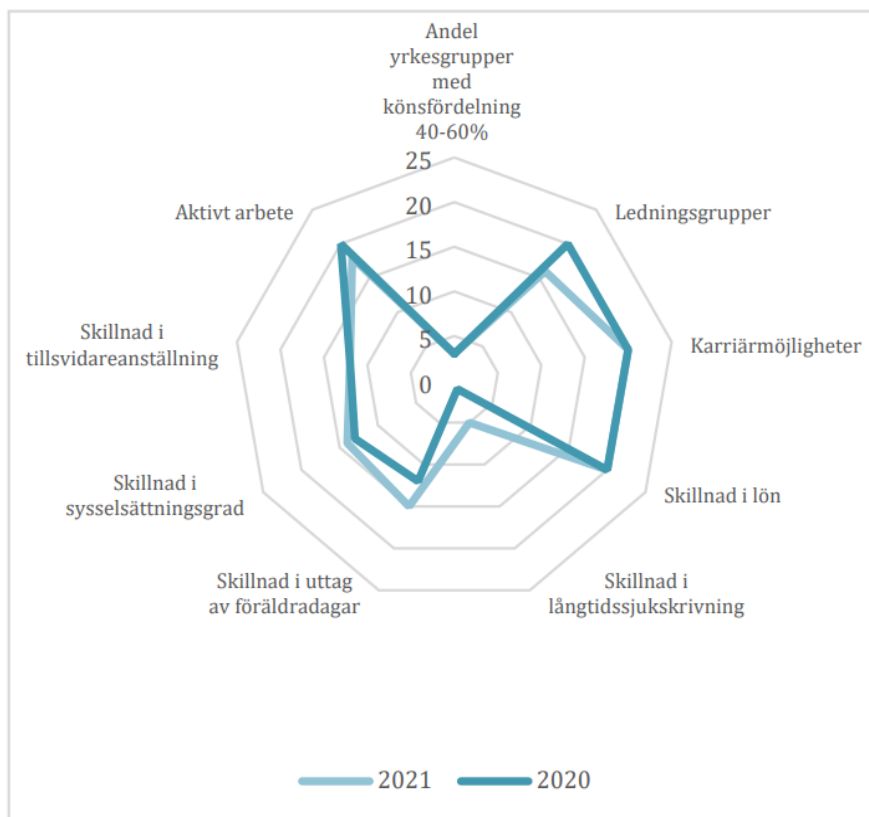
Sjukfrånvaro av planerad tid (%). Källa: Linköpings kommun

Total sjukfrånvaro	2021	2022
Kvinnor	8,6	9
Män	6,0	6,4

Högst sjukskrivningstal har förvaltningarna Leanlink, Social- och omsorgsförvaltningen och Utbildningsförvaltningen. På dessa förvaltningar är majoriteten av de anställda kvinnor varav många arbetar i kontaktyrken.

3.2.2.1.4 Jämix - ett nyckeltal

Linköpings kommun har medverkat i Nyckeltalsinstitutets undersökningar av svenskt arbetsliv under ett flertal år genom bland annat indexet Jämställdhetsindex (Jämix). Indexet grundar sig på nio nyckeltal; karriärmöjligheter, skillnad i långtidssjukskrivning, skillnad i uttag av föräldradagar, skillnad i sysselsättningsgrad, skillnad i tillsvidareanställning, aktivt arbete, andel yrkesgrupper med könsfördelning 40-60, ledningsgrupper och skillnad i lön.

Källa: Linköpings kommuns personalbokslut 2021

Maxpoäng är 180 och ju högre poäng desto bättre. Kommunens Jämixvärde har ökat med 2 poäng mellan år 2020 och 2021 och ligger nu på 112. Målvärdet är 115. Det är främst en minskning av skillnaderna mellan män och kvinnor i långtidssjukskrivning, uttag av föräldradagar samt sysselsättningsgrad som ger en ökad poäng jämfört med 2020.

3.2.2.2 Invånare i Linköpings kommun

3.2.2.2.1 Förvärsarbete och inkomster

Något fler män än kvinnor i Linköpings kommun förvärsarbetar, men skillnaden är liten. Förvärsfrekvensen visar vilken andel av befolkningen (totalt eller i en viss åldersklass) som förvärsarbetar. Det finns flera synonymer till begreppet förvärsfrekvens, exempelvis förvärsintensitet och sysselsättningsgrad. Måttet visar hur hög andel av befolkningen i en åldersgrupp som är förvärsarbetande. Källa: Linköpings kommun

Förvärsfrekvens efter tid, kön och ålder 2021, (%)			
	Totalt 16-74 år	Totalt 20-64 år	Totalt 30-64 år
Män	68,2	77,0	84,8
Kvinnor	66,1	76,1	82,0

Personer utan arbete i mer än tolv månader är den kategori som brukar benämnas som långtidsarbetslösa. Uppgifterna inkluderar vid Arbetsförmedlingen inskrivna öppet arbetslösa personer och personer i program med aktivitetsstöd. Källa: Linköpings kommun

Utan arbete mer än 12 månader 2021, (%)		
	Män 16-65 år	Kvinnor 16-65 år
Januari	2,5	2,0
Juni	2,6	2,2
December	2,5	2,3

I Linköpings kommun tjänar män, både med och utan barn, mer än vad kvinnor både med och utan barn gör. År 2020 uppgick förvärvsinkomsten⁴ för män boende i Linköpings kommun till 386 600 kronor och för kvinnor till 319 900 kronor. Nivån för kvinnors förvärvsinkomst uppgick därmed till 83 procent av männens nivå. För ensamstående män med barn uppgick den disponibla inkomsten⁵ till 405 100 kronor och för ensamstående kvinnor till 318 200 kronor år 2020.

3.2.2.2 Ekonomiskt bistånd

Marginellt fler kvinnor än män boende i Linköpings kommun uppbar ekonomiskt bistånd år 2021.

Avser personer 18 år eller äldre som någon gång under året haft ekonomiskt bistånd.

Bistånd: Individuellt behovsprövad insats som beslutas med stöd av socialtjänstlagen. Källa: Linköpings kommun

Ekonomiskt bistånd, biståndsmottagare 18 år och äldre efter kön 2021, (%)	
Män	Kvinnor
3,6	3,7

⁴ Förvärvsinkomst är bland annat löneinkomster, pensionsinkomster och skattepliktiga socialförmåner, t.ex. arbetslöshetsdagpenningar och föräldrapenningar.

⁵ Den disponibla inkomsten omfattar alla inkomster efter skatt och alla transfereringar, såsom barnbidrag eller sjukpenning.

3.2.2.2.3 Företagande

En generell trend är att fler och fler kvinnor över tid både startar företag, men även ingår i styrelser, även om det är en långsam förflyttning. Ett sätt att mäta aktiviteten är att titta på de rådgivningar som ges av aktörer som exempelvis Nyföretagarcentrum (NFC). Linköpings kommun erbjuder genom Nyföretagarcentrum företagsrådgivning till invånare i Linköpings kommun. Under 2021 genomförde Nyföretagarcentrum 888 stycken rådgivningar, varav andelen kvinnor var 49 procent. Samma år medverkade NFC vid 198 företagsstarter, 54 procent av dessa företagare var kvinnor.

Genom Kommunledningsförvaltningens enhet Näringsliv och tillväxt driver kommunen utvecklingen mot ett jämställt näringsliv på olika sätt. Enheten fungerar främst som möjliggörare och finansiär. Bland annat finansierar Näringsliv och tillväxt 100-listan, ett nätverk vars syfte är att öka andelen kvinnor i bolagsstyrelser. Genom enheten är kommunen också finansiär av den regionala företagsinkubatorn Lead, i partneravtalet som kommunen har skrivit under är jämställdhet prioriterat; "Parterna är också överens om att ett jämställt entreprenörskap där fler kvinnliga entreprenörer startar och driver tillväxtbolag och hållbarhet är gemensamma målbilder".

3.2.3 Bedömning

En förutsättning för ekonomisk jämställdhet är att kvinnor och män ges samma möjligheter att välja utbildning och yrke, att arbeta heltid och att göra karriär. Så ser det inte ut idag vare sig nationellt eller i Linköpings kommun. För att komma till rätta med könssegregerade utbildnings- och yrkesval krävs breda insatser som utmanar begränsande genusnormer och därmed ökar valmöjligheterna för kommunens invånare att identifiera sin egen kapacitet och därefter välja utbildning och yrke. Linköpings kommun bör i sina verksamheter uppmuntra invånare att göra utbildnings- och yrkesval fria från könsstereotyper.

Något fler män förvärvsarbetar om man ser till hela befolkningen. Sysselsättningsgapet mellan inrikes och utrikes födda kvinnor är dock stort. Dubbelt så många män som kvinnor lämnar etableringsuppdraget och går direkt vidare till anställning eller studier. För att få fler utrikesfödda kvinnor i arbete krävs en aktiv arbetsmarknadspolitik där effektiva stöd riktas till kvinnor och kvinnodominerade välfärdsyrken. Att ha ett jämställdhetsperspektiv inom socialtjänstens verksamhet med ekonomiskt bistånd handlar bland annat om att uppmärksamma hur kvinnors och mäns förutsättningar att nå egen försörjning ser ut. Kvinnor och män som ansöker om ekonomiskt bistånd ska bli bemötta och bedömda på lika villkor och det stöd och de insatser som socialtjänsten erbjuder ska utformas utifrån kvinnors och mäns behov.

Trots att fler män förvärvsarbetar kodas de även som långtidsarbetslösa i högre grad än kvinnor. Det kan till exempel bero på att kvinnor i högre grad studerar, att deltidsarbete är vanligare inom kvinnodominerade yrken eller att kvinnor i högre grad inte är inskrivna på, eller skrivs ut från, Arbetsförmedlingen.

Det är ungefär lika många kvinnor som män som uppbär försörjningsstöd, men det är något större risk för kvinnor att hamna i långvarigt biståndsberoende jämfört med män. Betydligt fler kvinnor än män går från kommunens arbetsmarknadsinsatser till studiemedelsberättigade studier medan fler män går vidare till arbete med eller utan subvention. Det finns ingen fastställd orsak till glappet, men det går att applicera olika

förklaringsmodeller. Könroller och -normer kan bidra till att kvinnor utför mer obetalt, hushållsnära arbete och därmed upplever större hinder och lägre motivation att gå till arbete. På motsvarande vis finns det könsnormer som målar upp mannen som familjens huvudsakliga försörjare och den som i första hand skall ha ett lönearbete utanför hemmet. Attityder och förutfattade meningar kan leda till att kvinnor och män uppmanas eller anvisas till olika typer av insatser vilket kan förstärkas av en könssegregerad arbetsmarknad där mansdominerade branscher inte kräver samma typ av utbildning som kvinnodominerade branscher.

Som arbetsgivare bör kommunen sträva efter att skapa jämställda arbetsplatser liksom jämställda förutsättningar för chefer i kvinnligt respektive manligt dominerade sektorer. Som arbetsgivare kan Linköpings kommun också verka för att minska kvinnors ofrivilliga deltidsarbete och sjukfrånvaro. Det är också av vikt att kommunen bedriver en jämställdhetssäkrad lönepolitik.

3.2.4 Pågående och planerade insatser i Linköpings kommun

Kvinnodominerade yrkesgrupper inom kommunal verksamhet, främst vård och omsorg, är organiserade i mycket större arbetsgrupper än mansdominerade yrkesgrupper, vilket också pekas ut som ett utvecklingsområde i kommunens personalrapport Aktiva åtgärder.

Leanlink har ett nytt utvecklingsuppdrag från och med augusti 2021 som handlar om att utveckla anställningsvillkoren inom äldreomsorgen, där en stor majoritet av de anställda är kvinnor. I uppdraget ingår att införa rätt till önskad högre sysselsättningsgrad i ökad omfattning, genomföra piloter för borttagning av delad tur, och stärka medarbetarskapet.

Verksamhetsstöd och service har ett snitt på 23 medarbetare per chef inom alla verksamheter förutom Kost och Restaurang där snittet idag är 50-70 medarbetare per chef. På Kost och Restaurang planeras det för att inrätta en chefsnivå till under 2023. Syftet är att antalet medarbetare per chef ska vara max 20 stycken.

Ett arbete med att säkerställa att kommunen för en jämställd arbetsgivarpolitik genomfördes under 2021, främst genom en genomlysning av villkor och förutsättningar baserat på genus. Arbetet ingår i kommunens uppföljning av aktiva åtgärder mot diskriminering.

3.2.5 Jämställdhetsutmaningar kopplade till delmålet till ekonomisk jämställdhet

Verksamhetsstöd och service: Utredda bakomliggande faktorer till högre sjukfrånvaro hos kvinnor anställda på Verksamhetsstöd och service och ta fram förslag på åtgärder för att minska sjukfrånvaron för kvinnor på Verksamhetsstöd och service.

3.3 Jämställd utbildning

Kvinnor och män, och flickor och pojkar, ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling. Lika möjligheter och villkor i fråga om utbildning är också centralt för att kvinnor och män ska kunna nå en ökad ekonomisk självständighet. Delmålet Jämställd utbildning inkluderar hela det formella utbildningssystemet, det finns idag en könssegregering mellan utbildningar och inom utbildningar i systemet.

Skolan har ett brett jämställdhetsuppdrag. Det handlar om att ge flickor och pojkar samma möjligheter till lärande och att utveckla sin potential. En jämställd skola innebär att flickor och pojkar har samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning och studieval. Det betyder även att de har jämställda förutsättningar att utveckla intressen och förmågor, utan att begränsas av stereotypa föreställningar utifrån kön.

Barns och vuxnas föreställningar om kön och förväntningar på hur flickor och pojkar ska vara, påverkar trygghet, studieresultat och utbildningsval. Den utbildning som flickor och pojkar väljer påverkar hur de senare väljer yrke. Ungas tidiga utbildningsval påverkar därför kvinnors och mäns framtida möjligheter till försörjning, självständighet och inflytande i samhället. Att kvinnor och män gör olika studie- och yrkesval leder till en könssegregerad arbetsmarknad. Fler män behövs i välfärdsyrkena om kommuner och regioner ska klara sin kompetensförsörjning.

3.3.1 Nationell lägesbild

- Nationell statistik visar på ett varaktigt mönster där pojkar som grupp har lägre skolresultat än flickor i alla ämnen i grundskolan, färre pojkar når gymnasiebehörighet liksom fullföljer en gymnasieutbildning.
- Det finns starka samband mellan studieresultat och socioekonomiska indikatorer som föräldrars utbildningsnivå, men oavsett vilka andra parametrar som tas med, så kvarstår könsskillnaden till pojkars nackdel
- I Skolverkets slutredovisning av pandemins konsekvenser för skolväsendet konstateras att flickornas betyg i årskurs 9 sjönk mer än pojkarnas, vars betyg till och med ökade under 2021.
- SCBs nationella statistik för läsåret 2021/2022 visar att av elever med svensk bakgrund var 87,5 procent av flickorna och 85,9 procent av pojkarna behöriga till ekonomi-, humanistiska- och samhällsvetarprogrammet. Av elever med utländsk bakgrund, var 71,6 procent av flickorna och 67,6 procent av pojkarna behöriga till detsamma. Trenden är densamma till samtliga övriga program (naturvetar- och teknikprogrammet, estetiska programmet och yrkesprogrammet).
- Andelen flickor som tog gymnasieexamen efter påbörjad utbildning var år 2021 76 procent, andelen pojkar var 68 procent.
- Andel kvinnor som läst vidare efter gymnasiet var år 2021 52 procent medan andelen män som läst vidare efter gymnasiet var 39 procent.
- Utbildningsutbudet inom arbetsmarknadsutbildningen är mer inriktat mot mansdominerade yrkesområden medan yrkesutbildningar på komvux är inriktade mot kvinnodominerade yrkesområden.
- År 2021 var 61 procent av de studerande på komvux kvinnor, 39 procent var män.
- Det finns generella skillnader i resultat mellan män och kvinnor som studerar på komvux. Kvinnor har i genomsnitt högre betyg på såväl grundläggande och gymnasial nivå som inom SFI.

3.3.2 Lokal lägesbild

3.3.2.1 Utbildningsnivå i kommunen

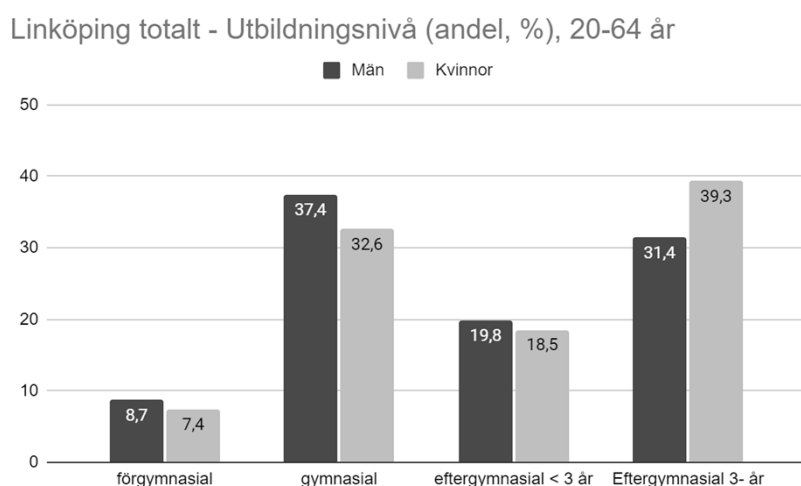
Inom ramarna för kommunens ledning och samordningsmodell mot segregation har nulägesbilder för stadsdelarna Berga, Ryd, Skäggetorp och Lambohov tagits fram under vintern 2022/2023, där utbildningsnivån undersökts på stadsdelsnivå. Skäggetorp, Berga och Ryd är områden med socioekonomiska utmaningar. För att förstå platsens betydelse för människors uppväxt- och levnadsvillkor är det viktigt att identifiera mönster utifrån de geografiska områdena samt undersöka bakgrundsvariabler, som kön, för att kunna förbättra förutsättningarna för invånarna.

Diagrammen nedan visar att det finns skillnader i både utbildningsnivåer mellan stadsdelarna, men även skillnader mellan könen beroende på område. Det är en högre andel kvinnor än män med lång eftergymnasial utbildning i Linköpings kommun totalt. Endast i Ryd har en högre andel män lång eftergymnasial utbildning. Skäggetorp har en betydande lägre andel invånare med eftergymnasial utbildning, oavsett kön, jämfört med övriga områden. Även Ryd och Berga har lägre andel invånare med eftergymnasial utbildning jämfört med Linköping totalt, men med större skillnader mellan män och kvinnor än i Skäggetorp.

Lambohov är den stadsdel med störst andel av befolkningen med lång eftergymnasial utbildningsnivå. Precis som i Linköping totalt, så är det fler kvinnor än män med lång eftergymnasial utbildningsnivå.

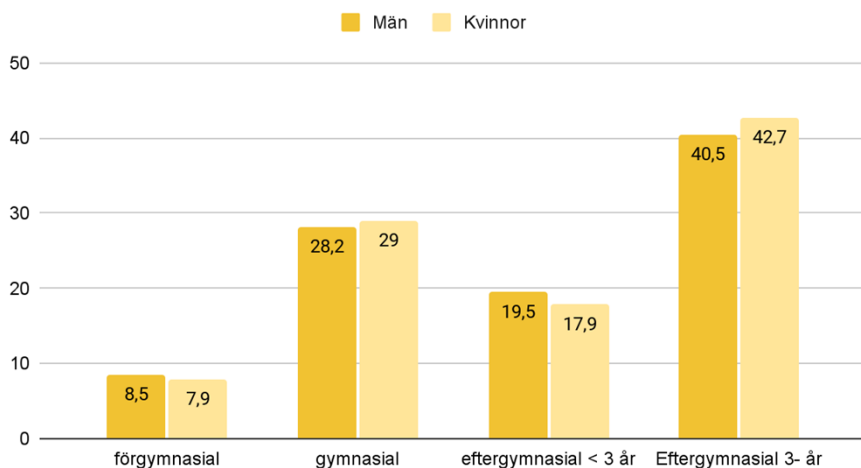
De varierande resultaten gör det svårt att dra en generell slutsats, istället bör tyngd läggas på att utgå från varje områdes enskilda förutsättningar och utmaningar. Detta för att ge lika möjligheter och villkor till alla.

Diagrammen nedan visar den procentuella fördelningen av befolkningen 20-64 år efter basområde, kön och utbildningsnivå år 2021.

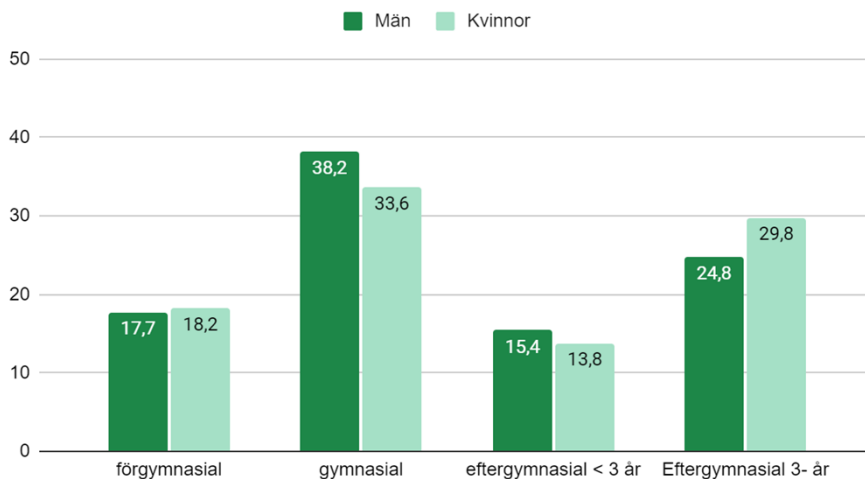
Linköping har som kommun en högre total andel kvinnor med lång eftergymnasial utbildningsnivå, medan det är högre total andel män med för-gymnasial-, gymnasial och kort eftergymnasial utbildningsnivå. Största skillnaderna mellan könen ses i kategorierna gymnasial utbildningsnivå och lång eftergymnasial utbildningsnivå.

Utbildningsnivå (andel, %), 20-64 år, Lambohov totalt

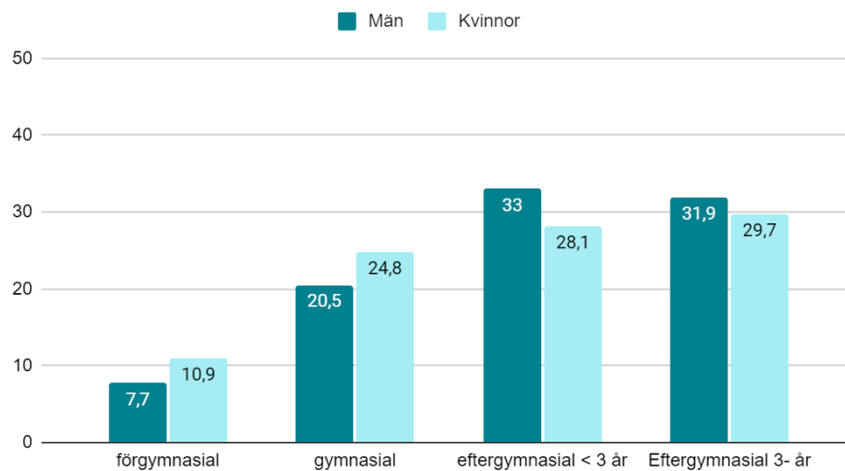
Lambohov har en högre andel kvinnor än män med gymnasial- och lång eftergymnasial utbildningsnivå, medan en högre andel män har en förgymnasial- och kort eftergymnasial utbildningsnivå.

Utbildningsnivå (andel, %), 20-64 år, Berga totalt

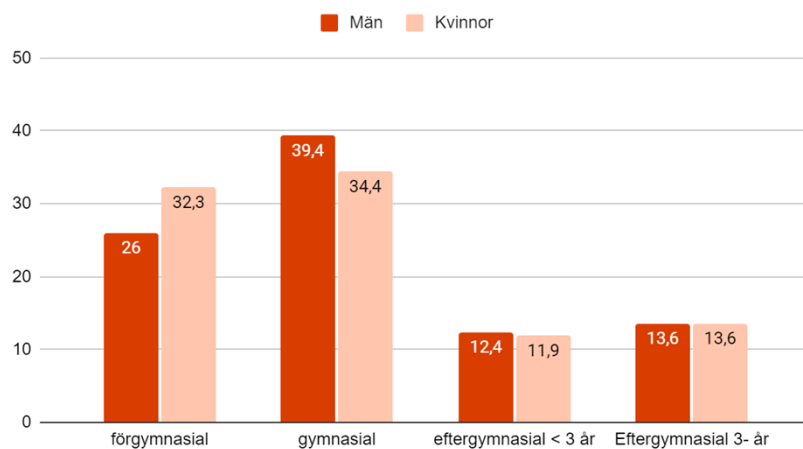
I Berga har en högre andel män än kvinnor med gymnasial- och kort eftergymnasial utbildningsnivå, medan en högre andel kvinnor har en förgymnasial- och lång eftergymnasial utbildningsnivå.

Utbildningsnivå (andel, %), 20-64 år, Ryd totalt

I Ryd har en högre andel kvinnor förgymnasial- och gymnasial utbildningsnivå, medan en högre andel män har någon form av eftergymnasial utbildningsnivå.

Utbildningsnivå (andel, %), 20-64 år, Skäggetorp totalt

I Skäggetorp har en låg andel av invånarna någon form av eftergymnasial utbildning jämfört med Linköping totalt, med en relativt jämn fördelning mellan båda könen. Större skillnader kan ses i övriga utbildningsnivåer, där en högre andel män har en gymnasial utbildningsnivå, medan en högre andel kvinnor har en förgymnasial utbildningsnivå.

3.3.2.2 Skolresultat

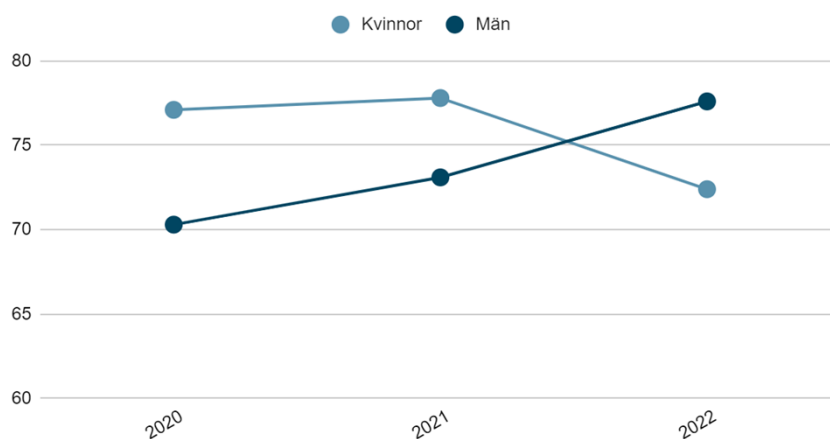
Ur ett nationellt perspektiv har pojkar som grupp generellt sämre skolresultat än flickor sett till i vilken grad de uppnår kunskapskrav i alla ämnen i årskurs 9 och meritvärde i årskurs 9. I Linköpings kommun har flickor i årskurs 6 högre betyg i samtliga ämnen förutom matematik, franska och idrott (vårterminen 2022). Flickor har fortsatt även högre meritpoäng än pojkar (245,3 respektive 213,2 år 2022). Inom SKR:s utvecklingsprogram Fullföljd utbildning, som Barn- och ungdomsnämndens och Bildningsnämndens verksamheter deltog i under 2022, har utfallet av meritvärden analyserats. Det konstateras i slutrapporten att meritvärdet ökade för både pojkar och flickor 2017–2021 och att det över tid finns en skillnad mellan flickor och

pojkar, där flickor har högre meritvärde. I rapporten framgår att: "Utvecklingen är betydelsefull [...] då meritvärdet är den viktigaste indikatorn på att fullfölja sin gymnasieutbildning. Detta visar både nationell statistik och lokal statistik för Linköping."⁶

Vad gäller behörighet till yrkesprogram har flickor en högre behörighetsgrad jämfört med pojkarna (84,9 procent respektive 82,3 procent, vårterminen 2022). Sett till nationella proven har flickor i årskurs 6 och 9 en högre andel som klarat minst E i alla ämnen jämfört med pojkarna, undantaget engelska för årskurs 6.

På gymnasiet avviker Linköpings kommun från det nationella mönstret 2022 – andelen gymnasieelever med examen inom 3 år på kommunala skolor är detta år högre för män än för kvinnor 2022 – 72,4 procent av kvinnorna respektive 77,6 procent av männen tar examen inom tre år. Verksamheten kommer under våren att göra en grundlig analys av utfallet och kan i dagsläget inte säga om detta är en avvikelse eller en trend.

Gymnasieelever med examen inom 3 år, kommunala skolor, %
(Källa: Kolada N17451)

Nästan dubbelt så många pojkar jämfört med flickor driver UF-företag (Ung företagsamhet) inom de kommunala gymnasieskolorna (37 procent respektive 20 procent).

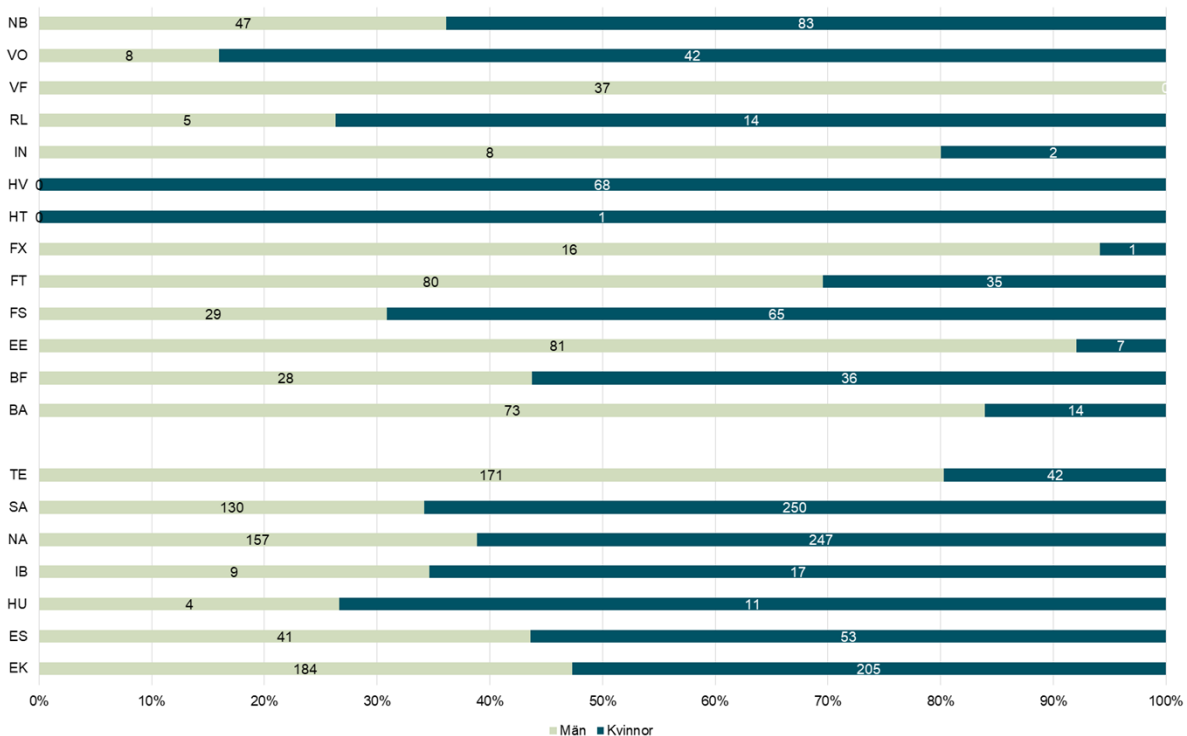
3.3.2.3 Könsfördelning per program

Vad gäller val till gymnasieskolans olika program följer Linköping ett nationellt mönster där det inom framförallt yrkesprogrammen och teknikprogrammet är en tydlig övervikt av ett av könen på de olika programmen. Exempel på detta är bygg- och anläggningsprogrammet (BA), VSS- och fastighetsprogrammet (VF), el- och energiprogrammet och flygteknikutbildningen (FX) där majoriteten av de antagna är män samt vård- och omsorgsprogrammet (VO), hantverksprogrammet (HV), restaurang- och livsmedelsprogrammet (RL) och försäljning- och serviceprogrammet där majoriteten av de antagna är kvinnor.⁷

⁶ Se Dnr BIN 2021–339 och Dnr BOU 2021–402.

⁷ Förkortningarna för gymnasieprogrammen avser NB – Naturbruksprogrammet, VO – Vård- och omsorgsprogrammet, VF – VSS- och fastighetsprogrammet, RL – Restaurang- och livsmedelsprogrammet, IN – Industritekniska programmet, HV – Hantverksprogrammet, HT – Hotell- och turismprogrammet, FX – Flygteknikutbildningen, FT – Fordons- och transportprogrammet, FS – Försäljnings- och serviceprogrammet, EE – El- och energiprogrammet, BF – Barn- och

Slutlig antagning 2022/23
Könsfördelning per program

Diagrammet ovan visar antal antagna elever fördelat på kön på de olika nationella programmen på skolor belägna i Linköpings kommun vid den slutliga antagningen inför läsåret 22-23. Det visar de elever som antogs till programmen i årskurs 1 till höstterminen 2023.

I programmet "Fullföljd utbildning" som genomfördes under 2022 på Utbildningsförvaltningen identifierades att gymnasieval hade stor påverkan på i vilken grad en elev fullföljer sin utbildning och tar examen. I verksamhetsplanen för 2023 har förvaltningen lagt in aktiviteten att ta fram en förnyad handlingsplan kring studie- och yrkesvägledning med syfte att få fler elever att fullfölja sin utbildning. Att utmana invanda mönster och normer kring yrkesval kan vara en framgångsfaktor för att få fler elever att välja en utbildning som är "rätt" utifrån deras intressen och förmågor och därmed ge dem förutsättningar att fullfölja sin utbildning.

På exempelvis Berzeliuskolan arbetar skolan aktivt med att få fler kvinnor att söka teknikprogrammet genom att i sin marknadsföring visa att det är en utbildning som vänder sig till både kvinnor och män. Samarbetet med organisationen Teknikcollege och elevföreningen Teknikarflickorna är en viktig del i skolans marknadsföring för få presumtiva elever att bryta könsstereotypa val.

fritidsprogrammet, BA – Bygg- och anläggningsprogrammet, TE – Teknikprogrammet, SA – Samhällsvetenskapsprogrammet, NA – Naturvetenskapsprogrammet, IB - International Baccalaureate, HU – Humanistiska programmet, ES – Estetiska programmet, EK – Ekonomiprogrammet

3.3.2.4 Förskolan

Inom Utbildningsförvaltningen genomförs insynsbesök på de kommunala förskolorna i Linköpings kommun. Syftet är att få insyn i förskolornas utbildning och undervisning. Det blir en del i förskolornas utvecklings-/kvalitetsarbete och ett sätt att stärka likvärdigheten i kommunen. 2019 reviderades materialet för insynsbesök. Jämställdhet ingår som begrepp tillsammans med likvärdighet och barns rättigheter under punkten Likvärdighet. Besöken utifrån det nya materialet genomfördes på alla förskolor en omgång mellan år 2019-2022. Besöken fick pausas under pandemin. Det sammantagna resultatet på alla förskolor på Likvärdighet blev 3,36 av maximalt 7. Man kan se att resultaten skiljer sig inom och mellan rektorsområden och mellan förskolor. En utmaning för förskolor och chefer är att skapa gemensamma definitioner av de tre olika begreppen inom Likvärdighet. De förskolor som fått höga resultat har ett förhållningssätt där de ifrågasätter sina normer strukturerat och systematiskt och har ett arbetssätt som följer detta.

“Hitta språket” och “Hitta matematiken” genomförs i förskoleklass varje hösttermin för att få ett utgångsläge på elevernas kunskaper. “Hitta språk” består av 15 delar och “Hitta matematiken” av 16 delar. Resultatet presenteras på förskolenivå och blir en återkoppling på förskolornas arbete med språk och matematik. Läsåret 22/23 har flickor högre resultat än pojkar i 13 delar i “Hitta språket”, på en del är resultaten lika. I “Hitta matematiken” har pojkar högre resultat på 4 delar och på 3 delar är resultaten lika. Läsåret 21/22 hade flickor högre resultat än pojkar i samtliga delar i “Hitta språket”. I “Hitta matematiken” var resultaten jämnare mellan könen. Pojkar hade högre resultat än flickor på tre delar och lika resultat på en del. 22/23 har flickor ett lägre resultat på flertalet delar jämfört med 21/22. Pojkars resultat är högre på några av delarna jämfört med föregående läsår.

Andel inskrivna pojkar och flickor i barnomsorg skiljer sig inte åt. 2022 var 96 procent av barnen i ålder 3-5 år inskrivna. 2021 var andelen 97 procent. Inom samtliga skolformer genomförs en attitydundersökning varje år. I resultaten från förskolan (2022) är skillnaden i svaren från vårdnadshavare till flickor respektive pojkar obetydliga.

3.3.3 Pågående och planerade insatser i Linköpings kommun

3.3.3.1 Skolans uppdrag och systematiskt kvalitetsarbete

I Skollagen (2010:800, 4 kap. 2–8 §§) framgår att det på huvudmannanivå samt på varje förskole- och skolenhetsnivå ska bedrivas ett systematiskt kvalitetsarbete där verksamheten kontinuerligt ska “planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen” (Skollag 2010:800, 4 kap. 3 §). Detta innebär att verksamheten tittar på och analyserar verksamhetens resultat och identifierar vilka utmaningar som den specifika förskolan/skolan, skolformen eller huvudmannen har att arbeta med samt genomföra åtgärder kring. Skillnader mellan könen vad gäller exempelvis resultat är i det systematiska kvalitetsarbetet ett viktigt perspektiv av flera att ta hänsyn till i analysen.

Linköpings kommuns kommunala skolor har en utvecklad struktur för det systematiska kvalitetsarbetet i respektive skolform, som i sin tur hela tiden utvecklas.

I läroplanerna för samtliga skolformer lyfts alla människors lika värde samt jämställdhet mellan kvinnor och män fram som grundläggande värden som skolformerna har i uppdrag att gestalta och förmedla.

3.3.4 Bedömning

Att pojkar i lägre utsträckning fullföljer en gymnasieutbildning är en utmaning som kommunen har rådighet över. Att inte ha en gymnasieexamen innebär högre risk att inte få tillträde till arbetsmarknaden samt att drabbas av utanförskap med ohälsa och psykosociala problem som följd, vilket innebär att det finns flera skäl att vända utvecklingen.

Forskaren Fredrik Zimmerman har genom sin forskning beskrivit att pojkar som grupp presterar sämre än flickor, vilket är en trend som blivit allt starkare. Detta gäller även om man tar hänsyn till faktorer som föräldrarnas utbildning, utländsk härkomst, om barnen växer upp i glesbygd respektive stad samt om man har studieovana föräldrar. Hans slutsats är att det är något med att vara just pojke som ökar risken för att misslyckas i skolan. Det finns inte en enkel orsak till pojkars sämre prestationer, utan det är flera sammanflätade fenomen som ligger bakom detta. Men för att få viktiga förklaringar och lösningar menar Zimmerman att vi behöver titta på pojkars beteende i skolan och hur de motiveras utifrån försök att leva upp till föreställningar om hur en pojke eller för den delen en man ska vara.

Zimmerman menar att vuxna behöver underlätta för pojkar att skaffa sig en breddad repertoar av förmågor och beskriver flera framgångsfaktorer som kan få fler pojkar att lyckas i skolan:

- Skolan behöver bli mer begriplig för att motverka studiesaboterande handlingar.
- Genom att ge pojkar stöd att utveckla sin studieteknik och metakognition (hur pojkar reflekterar kring sina studier) blir skolan mer begriplig för pojkarna.
- Genom att tydliggöra pojkars framgångar i skolan för dem själva ökar deras upplevelse av att de har kompetensen att klara av skolan.
- Den språkliga förmågan är ofta det som skiljer pojkar som presterar bra i skolan och de som presterar sämre. Det är därför viktigt att så tidigt som möjligt ge pojkar stöd i skolan så att de utvecklar denna förmåga.

Utifrån Zimmermans resultat finns det anledning att angripa utmaningen att pojkar i lägre grad fullföljer gymnasieexamen utifrån ett normkritiskt perspektiv och arbete som inkluderar pojkar och unga män. Detta är en förutsättning för att uppnå jämställdhet i skolan.

I lokal statistik blir det tydligt att flickor har bättre betyg, högre betygspoäng och högre meritpoäng. Denna skillnad går att se från årskurs 6. En fråga som kommunens utbildningsförvaltning arbetat med en längre tid är att skillnaderna mellan könen ökar ifråga om bland annat skolresultat och hälsa. Sett över tid når flickor i högre grad examen än pojkar och har högre genomsnittliga betyg både på grund- och gymnasienivå, men ett möjligt trendbrott på lokal nivå skulle kunna ha skett, då fler män än kvinnor klarade examen inom tre år under 2022. Samtidigt mår flickor sämre i skolan och upplever mer stress. Dessa skillnader hänger samman med normer för kön, de olika förväntningar som pojkar och flickor möter, och den generella ojämställdheten i samhället. Det är också tydligt att

gymnasieskolan i Linköpings kommun är könssegregerad, fler pojkar än flickor väljer ett yrkesprogram medan fler flickor väljer ett högskoleförberedande program.

En viktig del i skolans jämställdhetsarbete är att öka medvetenheten om genusnormer och dess påverkan. I jämställdhetsboks slutet för 2019–2020 rapporterades att den genuspedagog som fram till 2018 stöttade framför allt förskolans pedagoger i Linköpings kommun bedömde att det jobbades mycket i förskolan med att förändra attityder och utmana normer kopplade till genus, men att arbetet inte var lika omfattande i grundskolan. Bedömningen var också att om satsningar görs för att stärka de yngre barnen i förskolan att våga bryta mot genusnormer och betrakta fler möjligheter som sina egna och inte förbehålla andra, men motsvarande satsningar inte görs senare i utbildningskedjan, kan effekterna begränsas. Arbetet med att utmana genusnormer för utbildnings- och yrkesval gynnas av ett kontinuerligt genuspedagogiskt arbete i hela utbildningskedjan.

Genom att använda normmedvetenhet i arbetet mot kränkande behandling, trakasserier och diskriminering kan skolans personal tillsammans med eleverna främja inkludering och likvärdiga möjligheter att lära och utvecklas. Förutom att vara ett stöd i det dagliga pedagogiska arbetet och bidra till att uppfylla skolans demokratiuppdrag kan normmedvetenhet också hjälpa oss att motverka diskriminering och kränkande behandling i skolan. Skolan har även ett ansvar för att motverka könsnormer som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Det är därför viktigt att skolorna i kommunen organiserar utbildningen så att eleverna ges samma utvecklingsmöjligheter oberoende av könstillhörighet. Här kan också studie- och yrkesvägledare spela en viktig roll genom att möta elever utifrån ett normkritiskt perspektiv.

3.3.5 Jämställdhetsutmaningar kopplade till delmålet jämställd utbildning

Utbildningsförvaltningen: Att fortsätta och utveckla det förebyggande arbetet för att förhindra att flickor mår sämre.

3.4 Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet

Jämställdhetsmyndigheten konstaterade år 2021 att delmålet om en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet länge har varit eftersatt när det gäller politiska åtgärder. Utvecklingen inom området står i det närmaste still. Kvinnor tar fortfarande i hög grad ansvar för det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor tar ut mer av föräldraförsäkringen och ägnar generellt mer tid åt rutinartat arbete som att laga mat, städa och tvätta. Kvinnor lägger också ner mer tid på omsorg om de egna barnen. Män ägnar istället mer tid åt förvärvsarbete, underhåll och reparationer av bostaden och fordon. En förklaring till den ojämna könsfördelningen av hem- och omsorgsarbetet är könsstereotypa normer kring vem som bär ansvar för vilket arbete. Traditionella normer associerar omhändertagande och omvårdnad med femininitet vilket till exempel påverkar hur ansvaret för gemensamma barn fördelas mellan könen.

Även om kvinnor fortfarande tar ut mer av föräldradagarna är det tydligt att mäns uttag har ökat över tid, medan kvinnors uttag har minskat. Om mäns deltagande i och nyttjande av

offentligt stöd till föräldrar ökade ännu mer, är det troligt att män också skulle ta sig an en större del av det obetalda hem- och omsorgsarbetet.

3.4.1 Nationell lägesbild

- Enligt en mätning av Eurofound av det obetalda hem- och omsorgsarbetet i februari och mars 2021 ägnade kvinnor i Sverige i genomsnitt 11 timmar mer än män per vecka på obetalt arbete (Jämställdhetsmyndigheten, 2021).
- SCB presenterade 2022 den senaste tidsanvändningsstudien, TID. Undersökningen visar hur kvinnor och män använder sin tid, med fokus på det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor ägnar fortsatt mer tid åt hushåll och omsorg om egna barn. Män ägnar mer tid åt förvärvsarbete och underhåll av bostad och fordon
- Män är mindre föräldralediga än kvinnor och använder föräldraförsäkringen i lägre utsträckning. Utvecklingen mot ett mer jämställt föräldraförsäkringsuttag har stagnerat under senare år. Det finns också skillnader mellan olika grupper. De män som tar ut flest föräldradagar är män som är svenskfödda, högutbildade med bra inkomst, över 25 år och arbetar inom offentlig sektor. År 2022 togs 69,7 procent av föräldradagarna ut av kvinnor och 30,3 procent av män.
- I en rapport från TCO (2023) jämförs uttaget av föräldraledighet mellan kvinnor och män med barn födda 2019, under barnets två första år. Kvinnorna tog i genomsnitt 8,6 månader och männen 2,4 månader betald föräldraledighet. Inkluderat obetald föräldraledighet, som föräldrarna alltså inte har tagit ut någon föräldrapenning för, stod männen för 20,9 procent och kvinnorna för 79,1 procent av den totala föräldraledigheten under barnets första två år.
- Arbetet med att ge obetald omsorg till äldre eller sjuka anhöriga eller ett barn med funktionsnedsättning är relativt jämnt fördelat mellan könen, men skiljer sig åt när det gäller vilken typ av omsorg. Det är vanligare att kvinnor tar ett övergripande ansvar för det sociala umgänget och för tillsynen, medan männen gör mer praktiska punktinsatser. De kvinnor som ger mycket omsorg mår också sämre då det påverkar det sociala livet, ekonomin och hälsan.

3.4.2 Lokal lägesbild

Män i Linköpings kommun tar ut färre föräldrapenningdagar än vad kvinnor gör. Det gäller även för VAB, även om skillnaden där är mindre. I Linköpings kommun tar männen i snitt ut fler föräldradagar än män i riket i stort, 32,2 procent jämfört med rikets 30,3 procent. Trenden i riket i stort liksom i Linköpings kommun är att fler föräldradagar liksom fler VAB-dagar tas ut av män. Siffran har mer än fördubblats sedan 2000 men ligger nu relativt stabilt. År 2021 bröts dock den uppåtgående trenden att allt fler VAB-dagar tas ut av män och andelen började istället att minska. Det kan vara intressant att undersöka varför.

Andel av föräldrapenning (sett till antal nettodagar) som män (i kommunen/regionen) tar ut.
Källa: Försäkringskassan

Föräldrapenningdagar som tas ut av män, andel av antal

dagar, (%)	
2021	2022
31,6	32,2

Andel tillfällig föräldrapenning (sett till antal nettodagar) som män tar ut. Avse dagar i samband med vård av barn. Källa: Försäkringskassan

Tillfälliga föräldrapenningdagar (VAB) som tas ut av män, andel av antal dagar, (%)	
2021	2022
41,1	39,4

Samma trend syns för anställda i Linköpings kommun där kvinnor tar ut betydligt mer föräldrapenningdagar än män. Skillnaden gällande tillfälliga föräldrapenningsdagar (VAB) är dock marginell.

Föräldraledighet och tillfällig vård av barn, andel av planerad tid 2022 (%). Källa: Linköpings kommun

	Kvinnor	Män	Totalt
Föräldraledighet	5,2	1,8	4,4
Tillfällig vård av barn	1,3	1,0	1,2

3.4.3 Bedömning

Över detta mål har Linköpings kommun som organisation begränsad rådighet, men problemet att kvinnor generellt tar ett större ansvar än män över det obetalda hem- och omsorgsarbetet får konsekvenser för kommunens verksamheter liksom för kommunen som arbetsgivare.

Som arbetsgivare kan Linköpings kommun uppmuntra anställda, oavsett kön, att ta ut föräldraledighet. Studier visar att män som arbetar på arbetsplatser där andra män tidigare varit föräldralediga, tenderar att ta ut mer föräldrapenning än andra pappor. Kommunen bör också vara noga med att följa gällande diskrimineringslagstiftning och inte, vid exempelvis rekrytering missgynna kvinnor som är, eller planerar att vara, föräldralediga. Anställda i Linköpings kommun som är män tar i dagsläget ut nästan lika många VAB-dagar som kvinnor som är anställda vilket vittnar om en organisationskultur där både män och kvinnor förväntas och tillåts vara hemma för vård av barn.

Via olika typer av insatser och verksamheter riktade till föräldrar kan kommunen också informera om de negativa konsekvenserna av att inte dela lika på föräldraförsäkringen. En längre frånvaro från arbetsmarknaden kan påverka karriärmöjligheter samt både

löneutveckling och framtida pension negativt. Att föräldraledigheten inte delas lika får också konsekvenser för jämställdheten på arbetsmarknaden.

3.4.4 Jämställdhetsutmaningar kopplade till delmålet jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet

Inga jämställdhetsutmaningar kopplade till detta delmål är i nuläget prioriterade för Linköpings kommun.

3.5 Jämställd hälsa

Regeringens femte jämställdhetsmål omfattar fysisk, psykisk, reproduktiv och sexuell hälsa. Hälsa och välbefinnande är både en förutsättning för, och en investering i, hållbara samhällen. Kvinnor och män, flickor och pojkar och personer med annat kön ska ha samma förutsättningar för en god hälsa och erbjudas vård och omsorg på lika villkor. Hälsa är en viktig förutsättning för att människor ska ha möjlighet att förvärvsarbeta, utbilda sig eller delta i demokratiska processer, det vill säga forma både sina egna liv och det samhälle de lever i.

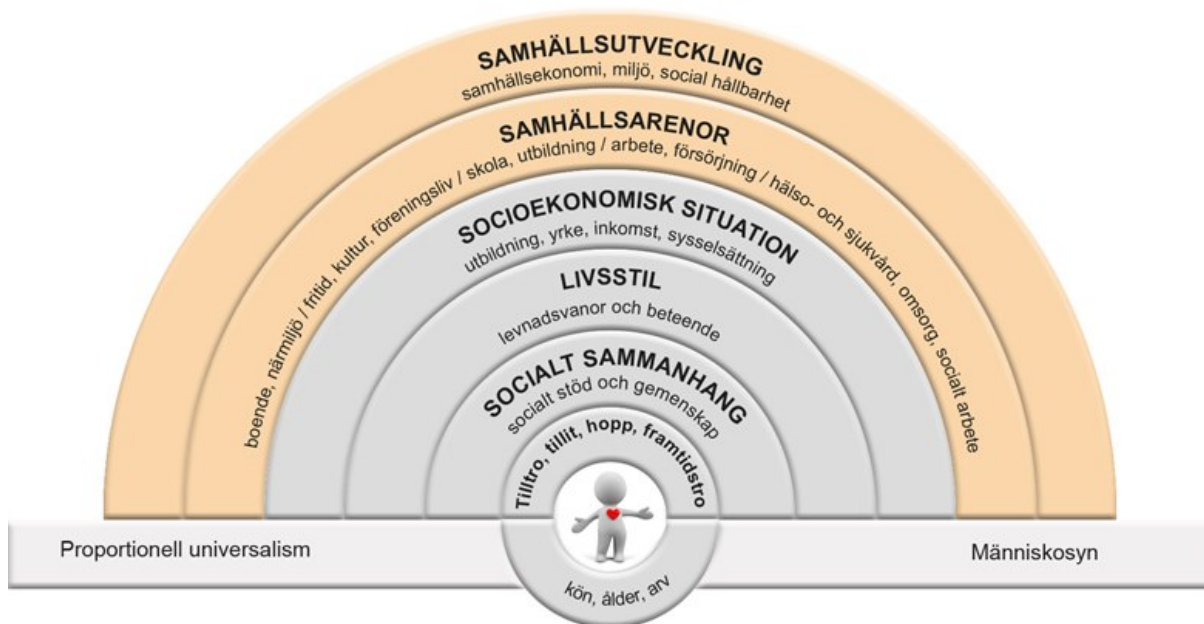
Både kvinnors, mäns och personer med annat köns hälsa påverkas negativt av den maktordning som finns mellan män och kvinnor, men delvis på olika sätt. Man kan säga att hälsan är könad eftersom könet sätter villkor för förutsättningar till hälsa och tillgång till vård.

Arbetsrelaterad ohälsa är en del av detta delmål. En ökad arbetsbelastning inom vård- och omsorgsyren på grund av pandemin, har bidragit till att förvärra arbetsmiljöproblemen inom dessa sektorer. Undersökningar kring arbetsmiljö under pandemin visar att kvinnors arbetsmiljö påverkats i högre utsträckning än mäns. Underbemanning, eftersatt arbetsmiljöarbete och systematiska brister i tillgång till trygga anställningar har byggt upp en hälsoskuld hos de sysselsatta inom många kvinnodominerade samhällsbärande yrken, exempelvis inom vård och omsorg.

Över detta mål har kommunen stor rådighet både vad gäller förebyggande insatser och vid konstaterad ohälsa. Genom samverkan med det lokala föreningslivet och andra aktörer stöttar kommunen kultur- och idrottsaktiviteter som främjar folkhälsan. I skolorna bedrivs elevhälsoarbete och inom kommunens verksamheter inom vård och omsorg genomförs insatser för hälsa.

Hälsan i en befolkning beror dock på många olika faktorer och kan ses som resultatet av ett samspel mellan individ och samhälle. För att uppnå en god och jämlik hälsa krävs att människor har jämlika livsvillkor. Dessa villkor och förutsättningar kallas ofta för hälsans bestämningsfaktorer.

Det regionala folkhälsostrategiska arbetet har utgångspunkt i hälsans bestämningsfaktorer. Östgötamodellen för jämlik hälsa beskriver hur olika faktorer som kan leda till en god och jämlik hälsa samspelar och samtidigt bidrar till att skapa social hållbarhet och en positiv samhällsutveckling. En utgångspunkt är insikten om alla människors lika värde samt förståelse för att alla har olika livsvillkor, individuella resurser och behov.

”Östgötamodellen för jämlik hälsa – ett samspel mellan individ, miljö och samhälle” (Källa: Region Östergötland)

3.5.1 Nationell lägesbild

- Kvinnor lever fortsatt längre än män, men skillnaderna i medellivslängd minskar. Kvinnor med endast förgymnasial utbildning har i princip inte haft någon positiv utveckling av medellivslängden under den senaste 30-årsperioden.
- Flickors och unga kvinnors psykiska ohälsa ökar, flickor och unga kvinnor får oftare diagnoser som ångest, depression och självskador jämfört med pojkar och unga män. Könsskillnader i psykisk ohälsa syns redan från mycket tidig ålder.
- Enligt Socialstyrelsen (2021) har användningen av antidepressiva läkemedel ökat stort och är dubbelt så vanlig bland flickor och unga kvinnor än hos pojkar och unga män.
- Folkhälsomyndigheten lyfter att utrikes födda unga kvinnor är en särskilt sårbar grupp med förhöjd risk för sexuellt överförbara sjukdomar och oönskade graviditeter.
- Pojkar har mindre kontakt med ungdomsmottagningar och sämre tillgång till kunskap och vägledning i frågor om sexualitet och hälsa än flickor.
- Kvinnor anger i högre grad än män en sämre självskattad hälsa, eller att de har långvariga sjukdomar eller hälsoproblem. Kvinnor är oftare sjukskrivna från sitt arbete. Kvinnor löper högre risk för sjukskrivning med psykiatrisk diagnos jämfört med män.
- Fler män än kvinnor förolyckas i arbetsplatsolyckor, medan kvinnor är tydligt överrepresenterade när det gäller arbetsskador i form av psykiska besvär.

- Två tredjedelar av dem som begår självmord är män. Fler kvinnor får vård för suicidförsök (2021). Bland de yngsta (10–19 år) vårdades nästan fyra gånger fler flickor än pojkar för suicidförsök (2020).
- Kvinnor lever längre än män och män har högre dödlighet än kvinnor i icke smittsamma sjukdomar, såsom hjärtkärlsjukdomar och cancer (2021).
- Män och kvinnor som är födda i Sverige och Norden uppger nedsatt psykiskt välbefinnande i lägre utsträckning än de som är födda i övriga världen (2021).
- En lägre andel kvinnor med funktionsnedsättning skattar sin hälsa som god jämfört med män med funktionsnedsättning och övriga kvinnor och män i befolkningen (2022).

3.5.2 Lokal lägesbild

När det gäller hälsa så finns vissa könsskillnader att notera även lokalt. När det gäller självskattad hälsa, upplevd stress och läkardiagnostiserad depression så visar enkäten Hälsa på lika villkor skillnader där ohälsan är högre för kvinnor i alla tre indikatorer.

Antal som svarat "Bra" eller "Mycket bra" på frågan "Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd?" dividerat med antal som besvarat frågan. Källa: Folkhälsomyndigheten, Hälsa på lika villkor (HLV) samt Liv & Hälsa (LH), 2022.

Invånare med bra självskattat hälsotillstånd, andel (%)		
	2021	2022
Kvinnor	73	72
Män	78	79

Detta resultat bygger på frågan "Känner du dig för närvarande stressad?" (Mycket stressad jämfört med Övriga) från enkäten Hälsa på lika villkor, år 2022.

Upplevd stress, (%)	
Kvinna	Man
17%	8%

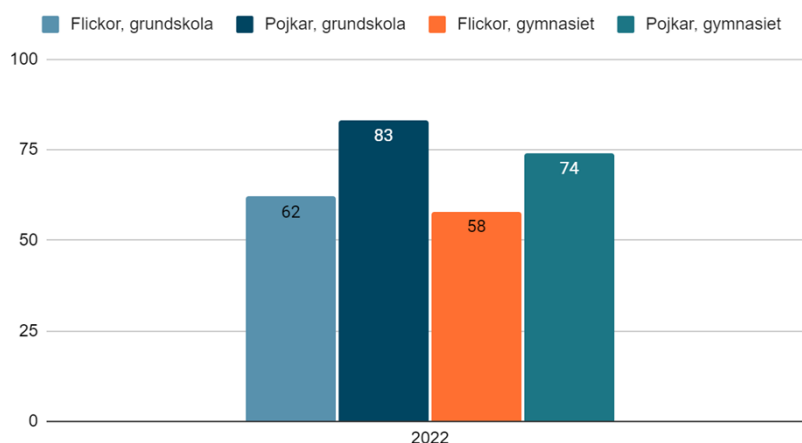
Detta resultat bygger på frågan "Har du någon gång fått diagnosen depression av läkare?" (Ja jämfört med Nej) från enkäten Hälsa på lika villkor, år 2022.

Läkardiagnostiserad depression, (%)	
Kvinna	Man

25%	12%
-----	-----

Resultatet från Om mig, 2022, visar att flickor på grundskolan och gymnasiet skattar sin egen hälsa som bra eller mycket bra i lägre utsträckning än pojkar (flickor i grundskolan: 62 %, pojkar i grundskolan 83 %, flickor på gymnasiet 58 %, pojkar på gymnasiet 74 %).

Elevers uppfattning om sin hälsa, andel positiva svar

När det gäller upplevd oro/ångest svarade 26 procent respektive 33 procent av flickorna på grundskolan och gymnasiet att de upplever det "nästan varje dag", jämfört med pojkarna där motsvarande siffror är 6 procent (grundskolan) respektive 10 procent (gymnasiet). Flickor har oftare ont i huvudet, känner i lägre utsträckning att de duger som de är och upplever stress i högre utsträckning.

Vad gäller fysisk aktivitet uppger färre flickor att de är fysiskt aktiva varje dag jämfört med pojkarna.

I syfte att hitta ett arbetssätt för att arbeta förebyggande och hälsofrämjande mot lättare psykisk ohälsa kopplat till ungas förändrade levnadsvanor i ett alltmer digitaliserat samhälle pågår under tre år en frivillig insats, *Det syns inte*, på kommunens högstadieskolor. Arbetet vilar på vetenskaplig grund och effekterna studeras noga. Skolorna är mycket nöjda med materialet och samtliga skolor som deltog första året fortsätter år 2 och ytterligare skolor ansluter. Hittills har insatsen bidragit till att unga har börjat reflektera över sina vanor och beteenden. Positiva effekter gentemot kontrollgruppen har setts gällande reflektion kring mobilens närvaro kopplat till sömn och fokus, hur de själva kan påverka sitt egna och andras psykiska välbefinnande samt hur de kan hantera prestationsångest.

3.5.2.1 Stöd och omsorg

SKR:s faktablad anger att många människor med alkoholproblem undviker att söka vård, och kvinnor söker vård i mindre utsträckning än män. En statlig utredning har dock konstaterat att inga uppenbara skillnader i tillgång till vård utifrån kön kan ses i gruppen som helhet. Däremot identifierades vissa grupper med större behov och sämre tillgång till vård: kvinnor utsatta för sexuella och/eller fysiska övergrepp, gravida kvinnor med missbruk, familjer med missbruksproblem, psykiskt sjuka kvinnor med komplexa vårdbehov samt unga med en antisocial problematik.

Data från Social- och omsorgsförvaltningens verksamhetssystem ger en liknande bild avseende antalet stödsökande fördelat på kön. Under åren 2021 och 2022 var 26,7 procent av de stödsökande kvinnor (21 år och uppåt).

SKR uppger inga uppenbara skillnader i tillgång till vård och efter inspel från organisationen att särskilt titta på HVB-placeringar för att upptäcka eventuella könsskillnader framkommer att 21 procent av de som beviljades HVB var kvinnor (21 år och uppåt), vilket innebär att den andel kvinnor som söker stöd och beviljas HVB är lägre än den andel män som söker stöd och beviljas HVB.

År 2022 deltog Social- och omsorgsförvaltningen i "Brukarundersökning placerade barn och unga" som genomförs nationellt och samordnas av SKR. Den riktar sig till ungdomar mellan 13-20 år som är placerade på familjehem, HVB och stödboenden. Syftet med undersökningen är att få kunskap om hur ungdomarna upplever sin placering utifrån några olika områden; trygghet, delaktighet, utbildning, fritid, hälsa, framtid, sociala relationer och trivsel.

Resultatet visar en hög nöjdhet kring samtliga områden för de ungdomar i Linköping som är placerade i HVB. Majoriteten av ungdomarna som svarat i Linköping upplever sig trygga och att de trivs i sitt HVB. De anser att de får hjälp i kontakten med den sjukvård som de är i behov av. I likhet med det nationella resultatet anser ungdomarna att de får det stöd som de behöver i sitt HVB för att skolan/jobbet ska fungera och för att må bra, ha en bra fritid och en upprätthållen kontakt med familj och vänner. Ungdomarna får stöd i att planera för framtiden och känner att det finns någon vuxen att prata med när det behövs. En majoritet av ungdomarna anser att de får vara med och bestämma om saker som är viktigt för dem i boendet.

På samtliga frågor är dock den upplevda nöjdheten större hos flickorna angående det stöd som de får på sitt HVB. På frågan om medbestämmande har 94 procent av flickorna i Linköping svarat att de ofta eller ibland får bestämma om saker som de anser är viktiga i sitt HVB, jämfört med 71 procent för pojkarna. Övriga områden där könsskillnaderna är stora utifrån hur ungdomarna upplever stödet, är områdena fritid samt skola/jobb, där flickorna svarat med en nöjdhet av 95 respektive 94 procent, jämfört med pojkarnas 75 respektive 77 procent. Resultatet av undersökningen visar att de som svarat överlag har en bra situation som placerade på HVB. Resultatet i kommunen ligger för samtliga områden på ungefär samma nivå som det nationella resultatet.

Social- och omsorgsförvaltningen deltog under 2022 i SKR:s brukarundersökning som riktar sig till vuxna personer boende vid bostäder med särskild service inom LSS.⁸ Resultatet visade på stora skillnader mellan kvinnor och män i upplevelsen av att förstå vad personalen menar.

Pratar personalen hemma med dig så att du förstår vad de menar?, andel (%)	
Kvinnor	50

⁸ Kvalitetsberättelse för Social- och omsorgsnämnden 2022

Män	78,9
-----	------

I SKR:s faktablad om jämställdhetsutmaningar tas en studie från Botkyrka kommun upp som visade att kvinnor fick betydligt mer hjälp med personlig omvårdnad – män fick mer hjälp med hushållsarbete, med att bädda sängen, laga mat, duka och diska, slänga sopor, tvätta, handla, städa och putsa fönster. SKR skriver även att erfarenheten är densamma på andra håll: det finns en risk att beslut om hjälpinsatser för kvinnor och män påverkas av biståndsbedömarens omedvetna föreställningar om kön, om vad kvinnor och män behöver eller klarar av.

Data från Social- och omsorgsförvaltningens verksamhetssystem överensstämmer inte med ovanstående. Datan visar att i Linköping är kvinnorna överrepresenterade för insatsen boservice (städning, tvätt, inköp, leverans av matkorg), även med hänsyn tagen till demografin. Detta gäller även när insatsen ges utan biståndsbeslut (personer över 75 år har rätt till 6 timmar boservice per månad utan föregående behovsprövning).

I SKR:s faktablad om jämställdhetsutmaningar inom socialtjänsten lyfts bland annat att anmälningar till socialtjänsten om barn och unga som far illa oftare gäller pojkar än flickor. Brister i hemmet är oftare orsak för flickor medan det är det egna beteendet, såsom kriminalitet, fylleri, med mera som är orsaken för pojkar.

Data från Social- och omsorgsförvaltningens verksamhetssystem överensstämmer med SKR:s uppgifter. Under åren 2021 och 2022 avsåg 45 procent av orosanmälningarna flickor (0-17 år) och 55 procent pojkar (0-17 år). De stora skillnaderna visar sig dock i vad som orsakat oron. Exempelvis var pojkar kraftigt överrepresenterade vad gäller brottslighet och missbruk.

3.5.2.2 Jämställd idrott

Jämställd idrott handlar om att alla ska ha likvärdiga möjligheter att forma idrotten och sitt eget idrottande. Det förutsätter en jämn fördelning av makt, inflytande och resurser. Det är nödvändigt att belysa skilda förutsättningar för att lyfta behov och peka på mer strukturella problem. Inom idrotten och samhället i stort finns flera jämställdhetsutmaningar.

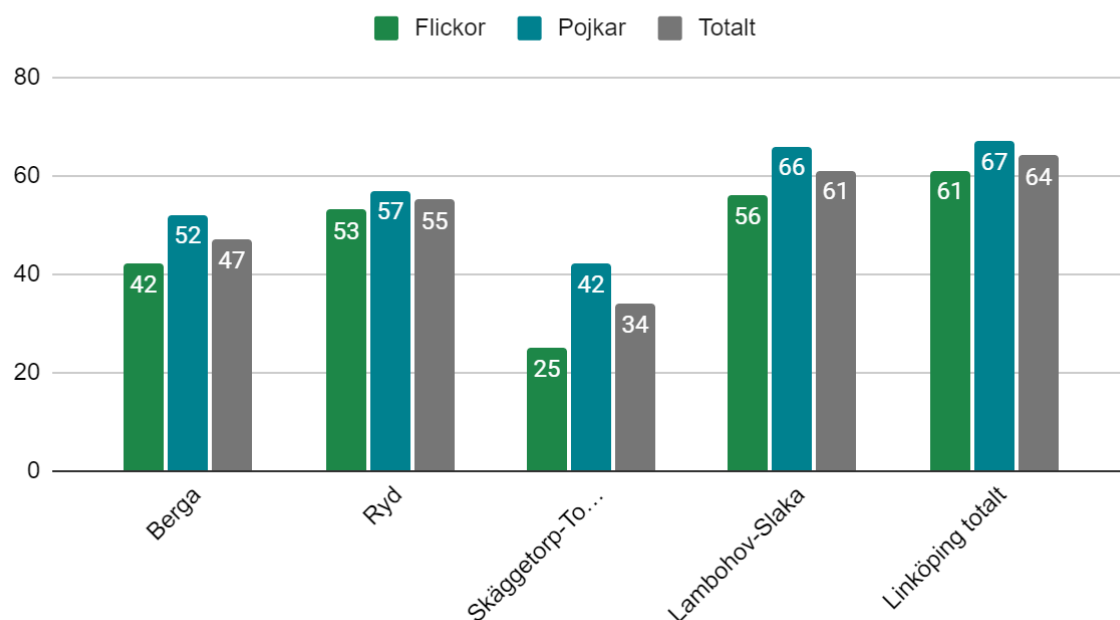
Idrottsenheten på Kultur och fritidsförvaltningen har identifierat flera utmaningar kopplat till jämställdhet, idrott och fysisk aktivitet:

- med en stigande ålder är det fler pojkar och män som idrottar
- fler flickor väljer att lämna föreningsidrotten
- det råder en obalans när det gäller representation bland ledare och tränare
- pojkars och mäns idrottande ses fortfarande som norm
- samhällets stöd till idrotten gynnar pojkar och män

I nulägesbilderna för stadsdelarna Berga, Ryd, Skäggetorp och Lambohov som tagits fram under vintern 2022/2023 har andelen unga (7-25 år) aktiva i idrottsförening i Linköping (2022) visat på stora könsskillnader; framför allt i stadsdelen Skäggetorp där det skiljer 17

procentenheter mellan flickor och pojkar. I Ryd och Lambohov är skillnaderna lite mindre, men pojkar är mer aktiva i idrottsföreningar i samtliga fyra områden.

Andel (%) idrottsaktiva 7-25 år

Data framtagen av RF-SISU.

Föreningsidrottens isär hållande mellan pojkar och flickor redan i tidiga åldrar skapar en tydlig skiljelinje mellan pojkar och flickor. Pojkar och pojkars aktiviteter blir normen, och därmed prioriterade, på bekostnad av flickors idrottande och utveckling. En jämställd idrott, utan begränsande normer, är en förutsättning för framgångsrik idrottsutveckling. Den attraherar dessutom fler människor och ökar chanserna till ett livslångt intresse för idrott, rörelse och aktivitet. Jämställdhet främjar organisationers och verksamheters utveckling. Jämställdhet bidrar kort sagt till en bättre idrott.

Tidigare baserades det kommunala elitidrottsstödet enbart på medieexponering. Elitföreningarna erhöll stöd i relation till hur stort genomslag de fick i medielandskapet. Fördelningsprincipen gynnade mäns idrottande och kommersiellt starka idrotter. I medieanalyserna gjordes ingen skillnad i kvalitativ mening. Analyserna var enbart kvantitativa vilket kunde innebära att föreningar med mycket negativ publicitet fick proportionellt sett mer stöd från kommunen. Mot denna bakgrund utvecklade Linköpings kommun ett modernt stöd till idrotten med ett tydligt fokus på jämställdhet.

Det nya elitidrottsstödet innehåller ett grundstöd, stöd för dubbla karriärer och ett extra jämställdhetsstöd. Kriterierna för att erhålla stöd bygger på två delar, dels idrottens storlek i antal utövare och dels de elitaktivas prestationsnivå. Grundstödet utbetalas per elitaktiv till alla föreningar som kvalificerar sig enligt kriterierna. Därutöver ges extra stöd till de föreningar vars elitaktiva studerar parallellt med idrottandet. Det finns mycket forskning som pekar på vikten av en dubbel karriär vid sidan om elitidrottande, inte minst utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Till de föreningar där kvinnor utgör minst 40 procent av de elitaktiva

utbetalas ett extra jämställdhetsstöd. På så vis fördelas resurserna lika mellan kvinnor och män.

Under 2022 genomfördes SM-veckan med Linköping som värdstad. SM-veckan samlade drygt 30 olika idrotter som under en sommarvecka gjorde upp om medaljerna i Svenska mästerskapen inom respektive idrott.

Målbilden för evenemanget formulerades så här: *SM-veckan i Linköping 2022 är den mest jämställda SM-veckan genom tiderna. Det syns i urvalet av idrotter och grenar, i antalet deltagande aktiva, i fördelningen av sändningstid och reportage, i sammansättning av volontärgruppen samt i styrning och ledning av evenemanget. Jämställdhet handlar inte bara om representation. SM-veckan i Linköping 2022 bygger på en kultur där jämställdhet utgör kärnan av hur vi arbetar med värdskap, trygghet och upplevelser.*

SM-veckan i Linköping blev den mest jämställda SM-veckorna genom tiderna. Tack vare ett medvetet urval deltog 45 procent kvinnor, till skillnad mot tidigare 30 procent. Utöver representation arbetade Linköpings kommun med kunskapshöjande insatser i evenemangets olika delar, bland annat genom värdsutbildning för volontärer. Evenemanget var även menssäkrat genom att mensskydd fanns tillgängligt på samtliga evenemangstoletter. Under SM-veckan genomfördes en mötesplats med temat jämställd idrott. Under mötesplatsen deltog tränare, forskare, politiker och andra intresserade.

3.5.2.3 Ett rikt fritidsliv

Enheten Kultur och ungdom på Kultur och fritidsförvaltningen har under 2022 genomfört flera aktiviteter kopplade till jämställdhet:

- Samlat en arbetsgrupp vid åtta tillfällen för att ta fram en plan för hur jämställdhetsarbetet skulle kunna se framgent.
- Genomfört en enkät till medarbetarna för att kartlägga kompetensutvecklingsbehov samt hur ett upplägg för fortbildning skulle ske. Kompetensutveckling för medarbetarna planeras under 2023.
- Satt ett mål i enhetsplanen 2023 gällande jämställdhet:
"Jämställdhet innebär jämlikhet mellan icke-binära, kvinnor, män, flickor, pojkar och personer med annan könsidentitet. Jämställdhet definieras som att människor oberoende av könsidentitet ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom livets alla områden. Detta arbete kopplas till de internationella målen i Agenda 2030."
- Fortsatt arbetet med en omfattande bidragsöversyn som genererat reviderade bidragsregler där bland annat ett av de allmänna kriterierna är: *Ambitionsnivån som den ideella föreningen har med arrangemanget framförallt när det gäller jämställdhet, kvalitet och säkerhet.*
- Fortsatt strävan att uppnå ett jämställt perspektiv gällande utbud, medverkande och åskådare - detta gällande arrangemang för barn-, ungdoms- och allmäncultur.

3.5.2.4 Aktiva miljöer - stadsplanering

Hur vi utformar en plats avgör vilka som kommer att vistas där och använda den, det kommer också att avgöra om det är en plats som människor kommer att trivas och må bra på. Det handlar om vilka funktioner som finns på platsen, hur stora ytor de olika funktionerna får och hur funktionerna placeras i förhållande till varandra. Alla tre aspekterna är avgörande förutsättningar för ett socialt liv på platsen, eller livet mellan husen som det ibland kallas. I den fysiska planeringen styr kommunen markfördelningen mellan olika brukargrupper.

Under hösten 2022 och våren 2023 genomförde Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen jämställdhetsanalyser på aktivitetsparkerna i Berga, Skäggetorp, Ekholmen, Ljungsbro och Ryd. Resultatet baserades på observationer på aktivitetsparkerna och intervjuer med respektive projektledare av aktivitetsparkerna. I aktivitetsparker i Ekholmen, Skäggetorp och Ljungsbro fanns det en viss överrepresentation av pojkar/män medan det i Ryds aktivitetspark var en överrepresentation av flickor/ kvinnor. I Berga aktivitetspark fanns det nästintill inga närvarande och de personer som observerades var två stycken av vardera kön. De olika aktivitetsparkerna erbjuder olika utbud av aktiviteter. I Ekholmen finns det idag enbart ett syfte på platsen, vilket är skate. I de övriga aktivitetsparkerna finns en spridning av aktiviteter att göra på platsen.

Det som identifierades som möjlig orsak till den delvis ojämna könsfördelningen är att just skate är en manligt laddad aktivitet, vilket för med sig att fler pojkar/män sysselsätter sig där. I de aktivitetsparker där det fanns fler aktiviteter fanns också en större spridning utifrån kön, vilket innebär att det kan finnas anledning att satsa på mer blandade aktivitetsmiljöer för att locka en jämnare könsfördelning.

Samtliga intervjuade projektledare har berättat att de har arbetat med jämställdhetsperspektivet, men ingen av dem har använt en konsekvent metod för arbetet. Projektledarna menar att omfattningen av jämställdhetsperspektivet beror på de involverade i projektet och att det hänger på dessa att perspektivet kommer med i arbetet. Jämställdhetskunskaperna varierar och det saknas en vedertagen metod för hur jämställdhetsperspektivet skulle kunna implementeras i processerna. Detta gör att många gör på olika sätt. Rekommendationen utifrån analysen är det skulle vara behjälpligt för projektledare och för Linköpings kommun att använda en konsekvent metod/ angreppssätt för jämställdhetsperspektivets integrering. Detta kan vara i form av en checklista eller en guide som tydligt riktar in sig på hur jämställdhet bör behandlas i projekteringen. Det kan även vara i form av att social konsekvensanalys blir mer implementerat i projektering.

Under 2022 har Detaljplaneenheten tagit fram ett PM om social hållbarhet i fysisk planering som beskriver olika aspekter av social hållbarhet samt stödfrågor och tips kring hur dessa frågor kan lyftas och integreras i planeringsprocessen. Perspektiv som innefattas är bland annat jämlika, jämställda, tillgängliga och trygga platser där alla känner sig välkomna och inkluderade oavsett kön, ålder, bakgrund, funktion, förutsättningar, livsstil, socioekonomi.

3.5.3 Pågående och planerade insatser i Linköpings kommun

Näringslivets sponsring av civilsamhället uppgår i Sverige till ungefär 7 miljarder kronor per år, varav idrottssponsring utgör cirka 80 procent. Ungefär en femtedel av den totala sponsringen går till kvinnors och flickors idrottande. Det innebär en skillnad på flera miljarder. Störst är skillnaderna på elitnivå.

De kommunägda bolagen vill vara förebilder i utvecklingen mot en mer jämställd sponsring. Det innebär att bolagens sponsring ska fördelas lika mellan män och kvinnor. För att nå dit har ägardirektiven till bolagen ändrats med målen att:

- stärka kompetensen om sponsring och jämställdhet,
- utarbeta direktiv och policy för jämställd sponsring,
- analysera nuvarande fördelning,
- ta fram en handlingsplan med konkreta åtgärder för att nå målet om en jämställd sponsring.

Åtgärderna ska årligen följas upp i samband med kommunens årsbokslut. Under 2023 ska kommunens ägardirektiv följas upp i en djupare analys av bolagens sponsring. De bolag som önskar, kommer erbjudas stöd i utvecklingsarbetet som följer på analysen.

Allt fler barn och unga väljer att organisera sitt idrottande på egen hand, utanför den föreningsorganiserade idrotten. Det är fler flickor som är aktiva genom egenorganisering vilket är viktigt att uppmärksamma eftersom merparten av kommunens stöd kanaliseras till föreningsidrotten. Linköpings kommun har genomfört flera analyser av flickors förutsättningar till fysisk aktivitet och kommit fram till att flera åtgärder behövs, framförallt för att utveckla kommunens aktivitetsmiljöer. Tidigare har Vidingsjö motionscentrum utvecklats och under 2023 påbörjas utvecklingen av Ryds motionscentrum.

3.5.4 Bedömning

Kön påverkar delvis hur hälsan ser ut både nationellt och lokalt. I Linköpings kommun upplever kvinnor stress i dubbelt så hög utsträckning som män. En förklaring kan vara att risken för psykisk ohälsa ökar i kvinnodominerade branscher med en sämre arbetsmiljö. Mer än dubbelt så många kvinnor än män har fått diagnosen depression. Skillnader när det gäller stress och oro förekommer redan i skolåldern på skolor i Linköping och flickor är också mindre fysiskt aktiva i organiserade idrottsaktiviteter.

Normer kring kön kan bidra till att förklara skillnader i diagnosmönster hos flickor och unga kvinnor och pojkar och unga män. Män söker i lägre utsträckning hjälp för psykiska besvär jämfört med kvinnor, vilket indikerar att pojkars och mäns psykiska ohälsa riskerar att inte fångas upp av samhällets skyddsfunktioner. De tydliga könsskillnaderna gör fördelningen av psykisk hälsa i befolkningen till en viktig jämställdhetspolitisk fråga. Vikten av förebyggande åtgärder och hälsofrämjande insatser som också inbegriper ett jämställdhetsperspektiv är stor, inte minst inom områden som ANDTS-arbete och suicidprevention⁹ där män är överrepresenterade.

3.5.5 Jämställdhetsutmaningar kopplade till delmålet jämställd hälsa

Kultur - och fritidsförvaltningen: Främja fysisk aktivitet för fler unga i rörelse, med särskilt fokus på flickor i socioekonomisk utsatthet.

⁹ ANDTS är en förkortning för Alkohol, Narkotika, Dopning, Tobak och Spelmissbruk.

Social- och omsorgsförvaltningen: Undersöka i vilken utsträckning vårdnadshavare i Linköpings kommun i mindre utsträckning samtycker till insatser som riktas till pojkar än till flickor.

3.6 Mäns våld mot kvinnor ska upphöra

Det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra, vilket innebär att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Våld utövat av män är ett jämställdhets-, samhälls- och folkhälsoproblem som drabbar kvinnor, män och barn.

Mäns våld mot kvinnor är ett paraplybegrepp som avser en mängd olika företeelser. Delmålet omfattar alla yttringar av fysiskt och psykiskt, inklusive sexualiserat, våld och hot om våld som riktas mot kvinnor och flickor, men har även en stark koppling till närliggande former av våld såsom våld i samkönade relationer och våld mot barn. Delmålet omfattar hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och handel med människor för sexuella ändamål.

Delmålet har även ett särskilt fokus på kopplingen mellan maskulinitet och våld. Våld är ett mångtydigt begrepp som i både forskning och praktik kan definieras på olika sätt. Det kan handla om brottsliga gärningar som fysiskt våld och sexuella övergrepp. Våld kan också vara handlingar som enligt rådande lagstiftning inte definieras som brott, men som sammantaget kan skapa ett mönster av utsatthet. Exempel på det är nedsättande kommentarer, ekonomiskt utnyttjande, försummelse och isolering från vänner och familj. Även sexuella trakasserier samt kommersialisering och exploatering av kvinnokroppen i reklam, medier och pornografi är en del av mäns våld mot kvinnor.

Mörkertalet avseende våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål är stort. Bland annat utifrån att brott mot obekanta generellt rapporteras i större utsträckning än våld mot närstående eller bekanta, och brott på allmän plats oftare än det som sker i hemmet. Det våld som drabbar män rapporteras därmed in i större utsträckning än det våld som drabbar kvinnor och tjejer.

3.6.1 Nationell lägesbild

- I Arbetsmiljöverkets rapport "Arbetsmiljön 2021" redovisas att drygt en av tio kvinnor uppger att de har utsatts för sexuella trakasserier på arbetet någon gång under de senaste 12 månaderna. Bland män är samma siffra omkring 2 procent. Bland unga kvinnor, 16–29 år, uppger 24 procent att de blivit utsatta någon gång under den senaste 12-månadersperioden.
- Sexuella trakasserier är ett omfattande samhällsproblem som begränsar och diskriminerar. Det drabbar främst kvinnor i alla åldrar. Det begränsar deltagande i skolan, på arbetsplatser och i samhället i stort.
- Våld i nära relationer drabbar både kvinnor och män, men kvinnor drabbas oftare av upprepat och mer allvarligt våld. Förövaren är i majoriteten av fallen en man.
- Våldsutsatta kvinnor förlorar oftare sitt arbete, har lägre inkomster och blir oftare sjukskrivna än andra jämfört med kvinnor som inte utsatts för våld. De löper också

högre risk att dö i förtid. Våldsutsatta kvinnors inkomster minskar med 25 procent medan sjukfrånvaron ökar med över 20 procent.

- År 2015 uppskattades kostnaderna för könsrelaterat våld i Sverige till 45,5 miljarder svenska kronor, men kostnaderna för våldsutövande döljs ofta bakom andra samhällsproblem. Det kan till exempel röra sig om arbetslöshet, alkoholism och depression samt sjukskrivningar enligt NCK (Nationellt centrum för kvinnofrid).
- För anmälda misshandelsbrott mot vuxna kvinnor 2021 var det vanligast (81 procent) att brottet begicks av en för brottsoffret bekant person.
- I en undersökning av BRÅ (Brottsförebyggande rådet) 2012 uppgav 3,9 procent av de som blivit utsatta för brott i en nära relation att de hade polisanmält händelsen eller någon av händelserna. Anmälningbenägenheten för denna typ av brott är låg.
- Äldre kvinnor är en grupp som är särskilt utsatt för våld. De är oftare isolerade och beroende av den person som utsätter dem för våldet och de har svårt att få stöd och hjälp.
- Funktionsnedsättning, missbruks- och beroendeproblem samt omständigheter kopplade till utländsk bakgrund och ålder lyfts som faktorer som kan innebära en förhöjd risk att utsättas för våld.
- År 2020 anmäldes 1726 brott av typen våldtäkt av närstående genom parrelation, av de som anmälde var 97 procent kvinnor och 3 procent män.
- I Nationella trygghetsundersökningen (NTU) från 2022 uppgav 7,5 procent av kvinnorna och 1,1 procent av männen att de utsatts för sexualbrott.
- NTU 2022 visade också att 18 procent av kvinnorna är oroliga för att utsättas för våldtäkt eller andra sexuella övergrepp, motsvarande siffra för män var 2 procent.
- Under 2021 konstaterade BRÅ 19 fall av dödligt våld där offer och förövare hade, eller hade haft, en parrelation. 15 kvinnor och fyra män dödades av en nuvarande eller tidigare partner 2021.

3.6.2 Lokal lägesbild

I jämställdhetsboks slutet innefattas också frågor om otrygghet under detta delmål, vilket tydligt kan kopplas till risker för att utsättas för våld. Våldsutövande och våldsutsatthet kan identifieras och inte minst förebyggas inom alla kommunens verksamheter. I dagsläget pågår det i kommunen insatser på olika nivåer och i flera verksamheter utifrån kommunens handlingsplan mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, arbetet med handlingsplanen samordnas av Social- och omsorgsförvaltningen.

I det tidigt våldsförebyggande arbetet är skolan och omsorgen verksamheter som ofta omnämns, medan det är en del av uppdraget för socialtjänstens individ- och familjeomsorg att erbjuda insatser för stöd och skydd till personer som lever med våld, eller med konsekvenser av våld.

3.6.2.1 Verksamheterna Våld i nära relationer

Inom socialtjänstens individ- och familjeomsorg finns verksamheter som är särskilt inriktade på att ge stöd och hjälp till våldsutsatta och våldsutövare. För att utreda, bedöma och besluta om stöd- och skyddsinsatser ansvarar Våld i nära relationer vid Mottagningen på Social- och omsorgsförvaltningen. De möter våldsutsatta och våldsutövande från 21 år.

Inom Leanlink, Råd och Stöd, finns verksamheten Våld i nära relationer som riktar sig till vuxna som i en parrelation blivit utsatta för våld och/eller är den som använt våldet. Stödinsatserna som erbjuds är främst enskilda samtal och samtalsgrupper. Även barn som bevittnat partnervåldet ges stöd vid verksamheten. Utöver detta kan stöd ges till personer utsatta för hedersrelaterat våld.

Verksamheten Våld i nära relationer vid Social- och omsorgsförvaltningen registrerade 177 ärenden som rörde våld i nära relation under 2021, år 2022 minskade antalet ärenden till 137 stycken.

Av de ärenden som registrerades under perioden 1 januari till och med 15 november 2022 var 93 procent kvinnor och sju procent män, vilket ligger i linje med förra året. Precis som förra året är en majoritet av dessa, 54 procent, i åldern 26-40 år. Skillnaderna mot övriga åldersgrupper har dock minskat jämfört med föregående år och den största ökningen har skett inom åldersgruppen 19-25 år som har ökat från åtta procent till 15 procent. I 66 procent av fallen har det funnits barn under 18 år i hushållet. Totalt har det funnits 173 barn i de ärenden som varit aktuella under perioden. Majoriteten av klienterna var utsatta för våld av en nuvarande partner (41 procent) eller tidigare partner (38 procent). I nära 20 procent handlar det om våld från föräldrar eller andra släktingar, och nära en fjärdedel av klienterna har varit utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck. Under år 2022 gavs personer som hade kontakt med mottagningen möjlighet att besvara en brukarenkät, där 87 procent av klienterna uppgav att insatserna via verksamheten för Våld i nära relationer haft stor eller avgörande betydelse för att förbättra deras situation.

Inom Leanlinks verksamhet Våld i nära relationer är cirka 75 procent av de som söker stöd kvinnor, nästan alla är våldsutsatta. Cirka 10 procent av de som kommer till verksamheten är män, lika många våldsutövande som våldsutsatta. Ytterligare några procentenheter män och kvinnor kommer till verksamheten som anhöriga. Resterande 10 procent är barn och unga som upplevt partnervåld. Tidigare års ökningstakt av inkommande ärenden har upphört och antalet personer som har kontakt med verksamheten är stabilt på 360 personer/år sedan 2020.

3.6.2.2 Trygghet

Social- och omsorgsförvaltningen deltog under 2022 i SKR:s brukarundersökning som riktar sig till vuxna personer boende i bostäder med särskilda service inom LSS, där en del skillnader i svaren mellan kvinnor och män identifierats. En av de största skillnaderna påvisas för frågan "Är du rädd för något hemma?", där 44 procent av kvinnorna svarar "ibland" medan motsvarande siffra för män är 34 procent.

Fler kvinnor än män i Linköpings kommun är oroliga för att utsättas för sexualbrott. Fler kvinnor upplever också otrygghet.

Detta resultat bygger på frågan "Hur orolig är du för att utsättas för sexuella trakasserier eller liknande" och som har svarat "Inte alls orolig" eller "Inte så orolig". Källa: SCBs medborgarundersökning, 2022.

"Hur orolig är du för att utsättas för sexuella trakasserier eller liknande?", andel (%)	
Kvinna	Man
79%	95%

Hälften av kvinnorna som besvarat enkäten Hälsa på lika villkor, 2022 uppger att de ibland avstår från att gå ut ensamma. Betydligt fler kvinnor än män i åldern 16-84 år avstår ibland från att gå ut ensamma. Fler män än kvinnor känner sig trygga i området där de bor.

Nedan tabell visar den andel som uppgivit att de ofta eller ibland avstår från att gå ut ensam av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad dividerat med antal som besvarat frågan "Händer det att du avstår från att gå ut ensam av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad?" (Ja jämfört med Nej). Källa: enkäten Hälsa på lika villkor, år 2022.

Invånare 16-84 år som avstår från att gå ut ensam, andel (%)	
Kvinna	Man
51%	15%

Nedan tabell visar den andel kvinnor respektive män som sällan upplever otrygghet i området där de bor- Detta resultat bygger på frågan "Hur trygg känner du dig utomhus i det området där du bor när det är mörkt ute?" i SCBs medborgarundersökning och som har svarat "Inte alls orolig" eller "Inte så orolig" Källa: SCBs medborgarundersökning, 2022

"Hur trygg känner du dig utomhus i det området där du bor när det är mörkt ute?", andel (%)	
Kvinna	Man
69%	79%

Fler killar än tjejer är trygga i skolan, hemma, och i sitt bostadsområde. Svar från elever i både årskurs 8 (grundskolan) och årskurs 2 (gymnasiet) presenteras i nedan tabeller i procentsatser.

Detta resultat bygger på frågan "Hur ofta känner du dig trygg?" Källa: Om mig-enkäten

I skolan	Alltid	Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig
----------	--------	------	--------	--------	--------

<i>Antal svar: 2 623</i>					
Tjej	30,9	50,0	13,8	3,6	1,8
Kille	52,2	36,7	7,1	3,1	1,0
Annan könsidentitet	19,2	41,0	26,0	7,7	5,1
Hemma	Alltid	Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig
<i>Antal svar: 2 628</i>					
Tjej	80,7	15,1	2,7	1,0	0,5
Kille	90,0	7,3	2,0	0,2	0,6
Annan könsidentitet	61,5	21,8	11,5	2,6	2,6
I ditt bostadsområde	Alltid	Ofta	Ibland	Sällan	Aldrig
<i>Antal svar: 2 597</i>					
Tjej	48,8	38,5	9,0	2,6	1,2
Kille	67,7	25,3	4,8	1,0	1,2
Annan könsidentitet	28,6	45,5	11,7	6,5	7,8

3.6.2.3 Våldsutsatthet

Polisens lokala trygghetsundersökning från 2022 visar att när det gäller i vilken grad man anger att man blivit utsatt för fysiskt våld de senaste 12 månaderna finns det små skillnader mellan kvinnor och män. Undersökningen visar dock att kvinnor boende i Linköpings kommun i högre grad än män upplever otrygghet i det offentliga rummet. Störst otrygghet upplever både män och kvinnor boende i Skäggetorp, undersökningen visar att 67 procent av de svarande kvinnorna i Skäggetorp upplever sig otrygga om de är ute ensamma en sen kväll, motsvarande siffra för män är 55 procent. Kvinnor upplever i hög grad också otrygghet i Ramshäll-Vimanshäll-Hejdegården (55 procent) och i Ryd 54 procent. Minst otrygghet upplever män boende i Sturefors och kvinnor boende i Valkebo/Vårdnäs och Ekängen. Paradoxalt uppger 2 procent av de svarande kvinnorna boende i Valkebo-Vårdnäs att de utsatts för fysiskt våld de senaste 12 månaderna, medan 1 procent av kvinnorna boende i Skäggetorp uppger detsamma. Störst skillnad mellan kvinnors och mäns upplevelse av trygghet syns bland svarande boende i Ryd där 54 procent av kvinnorna jämfört med 28 procent av männen känner sig otrygga ensamma ute en sen kväll.

I enkäten Hälsa på lika villkor uppger fler kvinnor än män i Linköpings kommun att de blivit utsatta för våld.

Detta resultat bygger på frågan "Har du under de senaste 12 månaderna blivit utsatt för fysiskt våld?" (Ja jämfört med Nej). Källa: enkäten Hälsa på lika villkor, år 2022.

Blivit utsatt för fysiskt våld, andel (%)	
Kvinna	Man

2%	1%
----	----

Mellan åren 2021 och 2022 minskade antalet misshandelsbrott mot kvinna, inomhus, närstående genom parrelation med offret. Antalet anmälda brott om grov kvinnofridskränkning ökade i samma period.

Anmälda misshandelsbrott mot kvinna, inomhus, närstående genom parrelation med offret i kommunen, antal/100 000 inv. Källa: BRÅ och SCB.

Anmälda misshandelsbrott mot kvinna, inomhus, närstående genom parrelation med offret i kommunen, antal/100 000 inv	
2021	2022
85	61

Anmälda brott mot grov kvinnofridskränkning i kommunen, antal/100 000 inv. Statistiken redovisas efter den kommun där brottet har begåtts (brottsplats). Källa: BRÅ och SCB

Anmälda brott om grov kvinnofridskränkning i kommunen, antal/100 000 inv	
2021	2022
3	17

3.6.2.4 Linköpings kommun som arbetsgivare

Som arbetsgivare har kommunen möjlighet att upptäcka och förebygga våldsutsatthet och våldsanvändande bland anställda. Att chefer ställer frågor om våld kan förhindra fortsatt våld och ge utsatta en väg till rätt stöd och hjälp. HR-staben har vidtagit flera åtgärder för att kommunen ska upptäcka förekomst av våld i nära relation bland medarbetare.

3.6.3 Pågående och planerade insatser i Linköpings kommun

Inom ramarna för kommunens handlingsplan mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck har ett arbete pågått sedan 2020 med att identifiera kommungemensamma indikatorer som kan bidra till att följa och följa upp förekomst av våld och i vilken utsträckning den kommer till kommunens verksamheters kännedom. Fyra indikatorsnivåer har identifierats:

1. Omfattning av våldet (inklusive det våld som inte kommer till det offentligas kännedom)

2. Våld som noteras i verksamhetsstatistik och verksamhetsuppföljning
3. Polisanmälningar
4. Trygghet och hanterbarhet (exempelvis tillgång till kunskap och känslan av att veta vart man kan vända sig för att få stöd).

Indikatorer har i dagsläget inte identifierats för alla nivåer, men delar av våldsindikatorerna redovisas i jämställdhetsbokslutet under delmål 6. Social- och omsorgsförvaltningen genomför en uppföljning av handlingsplanen mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Uppföljningen ska vara färdig under 2023.

- Linköpings kommun deltar sedan 2019 i SKR:s projekt SU (systematisk uppföljning) Kvinnofrid. Syftet med projektet är att ge kommuner stöd i att systematiskt följa upp socialtjänstens stöd till våldsutsatta vuxna för att öka kunskapen om insatsernas kvalitet och resultat och ge ett adekvat statistikunderlag och även bidra till kunskapsutvecklingen nationellt.
- Linköpings kommun ingår i SAVE-studien (Support and protection Against Violence on Equal terms for all children). Det är en långtidsstudie om barn som utreds inom den sociala barn- och ungdomsvården efter anmälan om misstänkt våldsutsatthet. Studiens resultat presenteras i slutet av 2023.
- Representanter från flera av kommunens förvaltningar har under 2021-2022 tagit del av processledarutbildningen "En kommun fri från våld" som gett kunskap om hur ett våldsförebyggande arbete kan bedrivas samordnat, systematiskt och kunskapsbaserat. En av utgångspunkterna i det förvaltningsövergripande arbetet med En kommun fri från våld är en genusmedvetenhet och ett jämställdhetsperspektiv. Fokus ligger på att långsiktigt förebygga olika former av mäns våld mot kvinnor, såsom våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål.
- Kultur- och fritidsförvaltningen har beviljats medel för att genomföra en pilot i metoden MVP (Mentors Violence Prevention) fritid. MVP är ett metodmaterial för fritidssektorn, målet är att stoppa och förebygga mäns och killars våld. Materialet fokuserar på genusnormer och maskulinitet.
- Den centrala elevhälsan i Linköpings kommun upprättade år 2021 en rutin för hur skolan ska agera vid misstanke om att en elev utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.
- Linköpings kommun har under åren 2009 - 2019 arbetat med samverkansmodellen Kärleken är fri, vilket är ett förebyggande arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. Modellen ägs av Rädda Barnen och vilar på tre grundpelare; samverkan mellan offentliga aktörer och frivilligsektorn, Barnkonventionen och Mänskliga rättigheter, samt att möta barn och unga på deras arena, det vill säga i skolan. Under 2022 påbörjades ett arbete med att bygga upp verksamheten igen och från och med 2023 kommer den lokala samverkansgruppen att genomföra en skolvecka per termin.

- För åren 2021-2022 avgav Polisen och Linköpings kommun ett medborgarlöfte. I det löftet lovade Polisen och kommunen att arbeta tillsammans för att öka tryggheten i den offentliga miljön med särskilt fokus på brottsutsatta platser.
- På Social- och omsorgsförvaltningen finns en regionkoordinator mot prostitution och människohandel, ett uppdrag som ges av Jämställdhetsmyndigheten. Koordinatorn arbetar för hela Östergötland och Sörmland.
- Linköpings kommun har ett IOP (Idéburet Offentligt Partnerskap) med Novahuset respektive Kvinnojouren Ellinor och Tjejjouren Beata. Båda dessa verksamheter arbetar våldspreventivt och erbjuder stöd till våldsutsatta. Kvinnojouren Ellinor erbjuder även skyddat boende för våldsutsatta kvinnor och medföljande barn.
- Sedan 2019 har Linköpings kommun tillsammans med flertalet samverkansparter genomfört kampanjen Ta snacket som en del av den nationella kampanjen En vecka fri från våld. Ta snacket syftar till att öka kunskapen om och förebygga våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt att förändra de normer som skapar förutsättningar för våld.

3.6.4 Bedömning

Mäns våld mot kvinnor är en stor samhällsutmaning och ett folkhälsoproblem som skapar stort lidande. Insatser för att ge stöd när våldet har ägt rum finns delvis på plats, men för att förebygga att det sker krävs ett målinriktat strategiskt arbete som involverar samverkan både internt i kommunen och med externa parter.

Våldsutövande har samband med normer för maskulinitet och makt. Det finns också en koppling mellan pojkars och mäns våldsutövande och negativa attityder till jämställdhet. Genom att aktivt arbeta för att ändra destruktiva maskulinitetsnormer inom bland annat skola, omsorg och föräldrastöd kan våldet minska. Linköpings kommun har genom deltagandet i En kommun fri från våld tagit fram ett förslag till fortsatta inriktningar och förutsättningar för det våldsförebyggande arbetet i kommunen. Under 2023 fortsätter arbetet med att besluta om hur arbetet ska organiseras.

3.6.5 Jämställdhetsutmaningar kopplade till delmålet mäns våld mot kvinnor ska upphöra

Social- och omsorgsförvaltningen:

- Öka upptäckten av våldsutsatthet och våldsutövande samt
- Höja kunskapen om våldsutövande och öka kompetensen att motivera till insats.

4 Ytterligare verktyg i jämställdhetsarbetet framåt

I Jämställdhetsboks slutet 2019-2020 lyfts fem verktyg fram som möjliga att använda i jämställdhetsarbetet framåt. Dessa är:

1. Jämställdhetskrav i upphandling
2. Jämställd kommunikation

3. Efterfråga genus och jämställdhetskompetens i rekryteringsprocesser

4. Medborgardialog med berörda målgrupper

5. Nudging

Av dessa har det främst arbetats vidare med jämställdhetskrav i upphandling inom ramen för arbetet med socialt hållbar upphandling som drivs av Hållbarhetsenheten och Upphandling och inköp. Detta redovisas under kapitel två. Utifrån omvärldsbevakning har ytterligare möjliga arbetssätt identifierats som skulle kunna utgöra utvecklingsområden i Linköpings kommun:

4.1 Jämställdhet i budgetarbetet

Jämställdhetsbudgetering är ett strategiskt redskap för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. Jämställdhetsbudgetering innebär att budgetpolitikens jämställdhetseffekter utvärderas och att inkomster och utgifter omfördelas för att främja jämställdhet.

4.2 Politiskt utskott för jämställdhet

Eskilstuna, Umeå och Örebro kommun har under lång tid arbetat medvetet och framgångsrikt med jämställdhet, oavsett politisk majoritet. De tre kommunerna har samtliga ett politiskt tillsatt utskott eller en beredning som driver på jämställdhetsarbetet och bidrar till kontinuiteten. De olika organen är politiskt tillsatta och de är antingen underställda kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen. De har personella resurser till sitt förfogande som stöttar och förbereder ärenden. Alla tre kommuner vittnar om att utskotten har en positiv inverkan på kommunens jämställdhetsarbete.

4.3 Kunskapsutjämning bland förtroendevalda och tjänstepersoner

En förutsättning för ett effektivt jämställdhetsarbete är att det bland både förtroendevalda och tjänstepersoner finns en kunskap om genus, jämställdhet, normer och makt. Chefer behöver säkerställa att det finns kompetens om jämställdhet bland medarbetare.

4.4 Jämställdhetsmål och jämställdhetsvision

Ett jämställdhetsmål och en jämställdhetsvision kan rama in och tydliggöra Linköpings kommuns ambitioner i jämställdhetsarbetet.

5. Uppföljning

Ansvaret att följa upp kommunens övergripande arbete med jämställdhetsintegrering åligger Kommunledningsförvaltningen, men involverar alla kommunens förvaltningar. Jämställdhetsboks slutet planeras följas upp med två års mellanrum och presenteras som en bilaga till kommunens Hållbarhetsrapport.

Källor

Publikationer

Arbetsmiljöverket. 2021. Arbetsmiljöstatistik Rapport 2022:2 Arbetsmiljön 2021
<https://www.av.se/globalassets/filer/statistik/arbetsmiljon-2021/arbetsmiljostatistik-arbetsmiljon-2021-rapport-2022-2.pdf>

Bevelander, P. et. al. 2022. Vilka är mest benägna att rösta i svenska lokala val? Lokalt valdeltagandet bland utrikesfödda i Sverige. Stockholm: Delegationen för migrationsstudier

BRÅ. 2022. Nationella trygghetsundersökningen 2022 Om utsatthet, otrygghet och förtroende
https://bra.se/download/18.1fdaf4118388f195ad78d5/1679583392898/2022_Nationella_trygghetsundersokningen_2022.pdf

Folkhälsomyndigheten. 2019. Ojämlighet i psykisk hälsa i Sverige Hur är den psykiska hälsan fördelad och vad beror det på?
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/vad-ar-psykisk-halsa/ojamlikheter-i-psykisk-halsa/>

Folkhälsomyndigheten. 2017. Studie om sexualitet och hälsa bland unga UngKAB15 - en studie om kunskap, attityder och beteende bland unga 16–29 år
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/11272529714342b390d40fe3200f48cf/sexualitet-halsa-bland-unga-sverige-01186-2017-1-webb.pdf>

Jämställdhetsmyndigheten. 2023. Steg framåt och nya utmaningar - Resultatrapporten 2023,
<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/mezpvwga/steg-frama-t-och-nya-utmaningar-resultatrapporten-2023.pdf>

Jämställdhetsmyndigheten. 2022. Bilaga 1 - Uppföljning av indikatorer för delmål 2 ekonomisk jämställdhet
<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/iejcowwp/bilaga-1-till-rapport-2022-2.pdf>

Jämställdhetsmyndigheten. 2022. Val efter eget kön - En kunskapssammanställning om könsskillnader i utbildningsval
<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/2iypwdtb/val-efter-eget-k%C3%B6n.pdf>

Jämställdhetsmyndigheten. 2021. Hur har Covid-19-pandemin påverkat den ekonomiska jämställdheten? En kunskapssammanställning Rapport 2021:24
<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/aktuellt/publikationer/hur-har-covid-19-pandemin-paverkat-den-ekonomiska-jamstalldheten/>

Jämställdhetsmyndigheten. 2021. Psykisk ohälsa och andra aspekter av hälsa - Uppföljning av det jämställdhetspolitiska delmålet om jämställd hälsa
<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/uwcn2gtq/psykisk-ohalsa-och-andra-aspekter-av-halsa-2021-2.pdf>

Jämställdhetsmyndigheten. 2021. Uppföljning av indikatorer för delmålet en jämn fördelning av makt och inflytande
Bilaga 1 till huvudrapporten Ett sekel av rösträtt och valbarhet – En uppföljning av det jämställdhetspolitiska delmålet en jämn fördelning av makt och inflytande
<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/x3tfjcg/uppfoljning-av-delmal-1-rapport-2021-1-bilaga-1-indikatorer.pdf>

Jämställdhetsmyndigheten. 2020. Psykisk ohälsa hos ungdomar och unga vuxna En kunskapsöversikt om vilka faktorer som kan förklara skillnader mellan flickor och pojkars, unga kvinnor och unga mäns psykiska hälsa
<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/linjrawb/bilaga-3-psykisk-ohalsa-hos-ungdomar-och-unga-vuxna-2.pdf>

Kommissionen för jämställda livsinkomster. 2022. Minska gapet - Åtgärder för jämställda livsinkomster SOU 2022:4
https://www.regeringen.se/contentassets/9285046a0df14257b035779c11eb4703/sou-2022_4_webb.pdf

Medlingsinstitutet. 2022. Löneskillnaden mellan kvinnor och män
<https://www.mi.se/app/uploads/Loneskillnaden-mellan-kvinnor-och-man-2021.pdf>

SKR, 2021, Utmaningar för en jämställd skola
https://skr.se/download/18.4829a209177db4e31aa427c0/1615816247578/SKR_Faktablad_forskola-skola.pdf

Socialstyrelsen. 2021. Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld - Ett utbildningsmaterial
<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2021-11-7607.pdf>

TCO. 2023. Föräldraledigheten under barnens två första år – Mer ojämförbar än statistiken visar
https://kxs-tco.co.euwest01.umbraco.io/media/1bcjhjth/tco_rapport_f%C3%B6r%C3%A4ldraledighet-f%C3%B6rsta-2-%C3%A5r.pdf

Vetenskapsrådet, 2021, Hur jämförbart är det i högskolan? Kvinnors och mäns förutsättningar att bedriva forskning
<https://www.vr.se/download/18.7b65b60f17b8a8f26a836f/1631599322293/VR2106-10sep.pdf>

Zimmerman, F. 2022. Nya vägar till en likvärdig skola, Stockholm: Liber

Zimmerman, F. 2019. Vad lärare och andra vuxna behöver veta för att fler pojkar ska lyckas i skolan. Stockholm: Liber

Elektroniska källor

BRÅ. "Våld i nära relationer" (besökt 2023-02-16)
<https://bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/vald-i-nara-relationer.html>

BRÅ. 2023. "Våld och misshandel" (besökt 2023-02-16)
<https://bra.se/statistik/statistik-om-brottstyper/vald-och-misshandel.html>

Dagens nyheter. 2021. "Vart tredje nytt företag startas av kvinnor – Sverige sämre än EU-snittet" (besökt 2023-02-16)
<https://www.dn.se/ekonomi/vart-tredje-nytt-foretag-startas-av-kvinnor-sverige-samre-an-eu-snittet/>

Folkhälsomyndigheten. 2023. "Hälsan hos personer med funktionsnedsättning" (besökt 2023-02-16)

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/halsa-i-olika-grupper/funktionsnedsattning/halsan-hos-personer-med-funktionsnedsattning/>

Folkhälsomyndigheten. 2022. "Statistik om suicid" (besökt 2023-02-10)
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/att-forebygga-suicid/statistik-om-suicid/>

Jämställdhetsmyndigheten. 2021. "Delmål: 3 Jämställd utbildning" (besökt 2023-02-05)
<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/jamstalldhet-i-sverige/delmål-3-jamstalld-utbildning/>

Jämställdhetsmyndigheten. 2021. "Ojämn hälsa mellan kvinnor och män" (besökt 2023-02-17)
<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/aktuellt/nyheter/ojamn-halsa-mellan-kvinnor-och-man/>

Jämställdhetsmyndigheten. 2021. "Hot och hat mot kvinnor i journalistik och politik - en fara för demokratin" (besökt 2023-04-15)
<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/aktuellt/nyheter/hot-och-hat-mot-kvinnor-i-journalistik-och-politik-en-fara-for-demokratin/>

Länsstyrelsen Östergötland (hedersfortryck.se). 2023. "Barn- och tvångsäktenskap" (besökt 2023-04-15) <https://www.hedersfortryck.se/hedersrelaterat-vald-och-fortryck/barnaktenskap-och-tvangsaktenskap/>

NCK. 2023. "Kostnader för mäns våld mot kvinnor" (besökt 2023-03-30)
<https://www.nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vald-i-nara-relationer/valdets-kostnader/>

SCB. 2022. "Svenskarnas kapitalinkomster ojämnt fördelade" (besökt 2023-03-19)
<https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2022/svenskarnas-kapitalinkomster-ojamnt-fordelade/>

SCB. 2022. "Våld i nära relationer"
<https://bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/vald-i-nara-relationer.html>

Socialstyrelsen. 2021. "En av tio unga kvinnor får antidepressiva läkemedel" (besökt 2023-02-11)
<https://www.socialstyrelsen.se/om-socialstyrelsen/pressrum/press/en-av-tio-unga-kvinnor-far-antidepressiva-lakemedel/>

Svenskt Näringsliv. 2023. "Företagare – internationellt" (besökt 2023-02-16)
<https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Arbetsmarknad/Jamstalldhet/Foretagare---internationellt/>

Kolada Öppna jämförelser, Grundskola hemkommun
<https://www.kolada.se/verktyg/jamforaren/?focus=2328&report=115125&row=gender>

Kolada Öppna jämförelser, Jämställdhet
<https://www.kolada.se/verktyg/jamforaren/?focus=2328&report=148333&row=gender>

Kolada:

- Nyckeltal N15505, Elever i årskurs. 9, meritvärde kommunala skolor, genomsnitt
- Nyckeltal N15436, Elever i årskurs 9 som är behöriga till yrkesprogram, kommunala skolor, andel (%)